

Studiu de Oportunitate privind extinderea serviciului de Management al Deșeurilor Solide în regiunea cheie Cahul

Cuprins

SUMAR EXECUTIV	4
1. INTRODUCERE	6
2. ANALIZA SOCIO-ECONOMICĂ A REGIUNII CHEIE DE MANAGEMENT A DEȘEURILOR	8
2.1. Date generale	8
2.1.1. Contextul geografic.....	8
2.1.2. Localități	9
2.2. Date socio-economice	10
2.2.1. Populația.....	10
2.2.2. Veniturile populației	11
2.2.3. Profilul economic	11
3. SITUAȚIA CURENTĂ ȘI DESCRIEREA INFRASTRUCTURII DE COLECTARE A DEȘEURILOR	15
3.1. Operatorii locali și aria de acoperire cu servicii.....	15
3.2. Infrastructura de colectare a deșeurilor	17
3.3. Infrastructura de depozitare actuală	17
4. EVALUAREA NEVOILOR	19
4.1. Analiza părților interesate: operatorii și utilizatorii serviciului de salubritate	19
4.2. Analiza nevoilor diferitelor grupuri de interese	19
4.3. Disponibilitatea pentru cooperare intercomunitară	20
5. PREVIZIUNILE SOCIO-ECONOMICE ȘI FINANCIARE	22
5.1. Previziuni socio-economice privind organizarea individuală a serviciului de salubritate	22
5.2. Previziuni socio-economice privind organizarea serviciului de salubritate prin cooperarea intercomunitară	28
5.3. Concluzii și recomandări	33
6. PLANUL DE INVESTIȚII PENTRU MODERNIZAREA ȘI EXTINDEREA SERVICIULUI	34
7. CADRUL LEGAL ȘI ARANJAMENTE INSTITUȚIONALE	36
7.1. Cadrul legal de reglementare a domeniului de gestionare a deșeurilor.....	36
7.2. Organizarea și procedura de delegare a gestiunii serviciului	37
7.3. Aranjamente instituționale și legale privind serviciul de management al deșeurilor	38
7.4. Modelul instituțional potrivit pentru funcționarea operatorului.....	40
7.5. Sancționări legale în cazul utilizării necorespunzătoare a serviciului	45
8. FORMULAREA ȘI ANALIZA OPȚIUNILOR	47
8.1. Opțiunile tehnice de colectare și transportare a deșeurilor.....	47
8.2. Tratarea deșeurilor.....	48
9. CONCLUZII	50
Anexa 1. Chestionar pentru colectarea informației cu privire la domeniul gestionării deșeurilor	52
Anexa 2. Costurile investiționale estimative în cazul în care primăriile vor organiza individual serviciul de evacuare a deșeurilor.....	53
Anexa 3. Previziuni privind costurile și cheltuielile de prestare a serviciului în fiecare UAT, mii lei.....	55

Lista tabelelor

Tabel 1: Structura terenurilor din Raionul Cahul, anul 2016, ha	9
Tabel 2: Numărul de localități.....	10
Tabel 3: Indicatorii socio-demografici, la începutul anului 2019.....	10
Tabel 4: Dinamica populației prezente în raionul Cahul, 2015-2025, persoane, %	10
Tabel 5: Dinamica venitului mediu lunar disponibil pe persoană, 2011- 2019, lei, %	11
Tabel 6: Dinamica venitului lunar mediu disponibil pe persoană, lei, %	11
Tabel 7: Structura economiei raionului Cahul, 2015-2019, mil lei, %.....	11
Tabel 8: Numărul și structura angajaților pe sectoare, persoane, %	12
Tabel 9: Cele mai importante întreprinderi industriale pe domenii de activitate in 2019.....	12
Tabel 10: Structura terenurilor în raionul Cahul, 2012	13
Tabel 11: Structura terenurilor agricole după tipul de proprietate, %, 2012.....	13
Tabel 12: Volumul mediu de producere a celor mai importante culturi, tone/ha, 2019	13
Tabel 13: Lungimea și structura drumurilor publice, 2019	14
Tabel 14: Prestatorii de servicii de salubritate în raionul Cahul	15
Tabel 15: Gradul de acoperire cu serviciu de ÎM GCL Cahul.....	16
Tabel 16: Defalcarea costurilor de investiții ale proiectului pentru ZMD 3	28
Tabel 17: Defalcarea costurilor de investiții ale proiectului pentru Cahul.....	29
Tabel 18: Prognoza costurilor operaționale (2021-2025).....	29
Tabel 19: Prognoza costurilor operaționale – costuri de colectare și transport (2026-2045).....	30
Tabel 20: Prognoza costurilor operaționale – costuri de transfer și procesare (2026-2045)	30
Tabel 21: Prognoza costurilor ce țin de depreciere și înlocuirea MF (2026-2045).....	30
Tabel 22: Prognoza costurilor totale (2024-2042).....	31
Tabel 23: Prognoza tarifului (2025-2046).....	31
Tabel 16: Costul estimativ al utilajelor și echipamentelor necesare.....	34
Tabel 17: Opțiuni pentru instituționalizarea operatorului.....	40
Tabel 18: Soluții pentru forme organizatorice ale operatorului regional.....	44
Tabel 19: Opțiuni de colectare separată a deșeurilor	47

Lista figurilor

Figura 1: Poziția geografică a raionului Cahul și a ZMD 3	8
Figura 2: Prognoza generării deșeurilor raionul Cahul 2020 – 2043, tone/an	20
Figura 3: Disponibilitatea APL-ilor de a adera la serviciul prestat de un operator raional	21
Figura 4: Nr de APL-uri și anul de când sunt disponibile de a adera la un serviciu raional	21
Figura 5: Costurile investiționale prognozate pentru fiecare UAT, mii lei.....	22
Figura 6: Costul de evacuare a unei tone de deșeuri scenariul a), lei/tonă	24
Figura 7: Structura costului de evacuare în funcție de numărul de beneficiari	25
Figura 8: Prognoza tarifelor per persoană și gospodărie, MDL/luna.....	25
Figura 9: Analiza indicelui de suportabilitate	26
Figura 10: Sursele financiare din bugetul local ce ar trebui orientate pentru acoperirea pierderilor generate de prestarea serviciului, mii lei	27
Figura 11: Evoluția tarifului per persoană 2026-2045, MDL/persoană /lună.....	32
Figura 12: Analiza indicelui de suportabilitate 2024-2042, %	32

SUMAR EXECUTIV

Studiul de Oportunitate este elaborat în cadrul Programului EU4Moldova: Regiuni cheie, finanțat de UE și implementat de PNUD Moldova. Scopul programului este de a consolida coeziunea economică, teritorială și socială în Republica Moldova printr-o creștere socio-economică locală inteligentă, verde, incluzivă, durabilă și integrată, precum și prin îmbunătățirea nivelului de trai al cetățenilor din regiunile Cahul și Ungheni.

Obiectul prezentului studiu de oportunitate îl constituie analiza situației actuale a serviciului public de salubritate din municipiul Cahul și fundamentarea necesității și oportunității de extindere a sistemului de management al deșeurilor în satele din vecinătate.

La moment, ÎM GCLC prestează servicii de salubritate pentru mun. Cahul și alte 2 UAT (s. Roșu și Crihana Veche), din totalul de 37 de APL-uri la nivel de raion, cu o populație totală ce depășește 100 000 locuitori.

Raionul Cahul este parte a zonei 1 de management a deșeurilor (împreună cu Cantemir, Taraclia și Comrat), cu 69% din populație în zona rurală. Tendințele demografice în raionul analizat arată o reducere continuă a populației. În 2019, comparativ cu 2015, populația s-a redus cu 1,9 %, fenomenul fiind mai pronunțat în zona rurală.

Referitor la veniturile populației, datele regionale oferite de BNS reflectă doar situația regiunilor. Astfel, venitul disponibil pe persoană în RDS în anul 2019 a fost mai mic ca în alte regiuni. Cu toate acestea, se observă o creștere a venitului disponibil în RDS în comparație cu alte regiuni de dezvoltare și nivelul mediu pe țară. Totodată, există o tendință ușoară de reducere a disparității dintre nivelul venitului mediu disponibil în zonele urbane și rurale. Astfel, nivelul venitului disponibil în zonele urbane raportat la nivelul venitului mediu pe țară se reduce treptat, în timp ce același indicator în zona rurală are o tendință de creștere.

Gradul de acoperire a gospodăriilor casnice din raionul Cahul cu servicii de evacuare a deșeurilor constituie în mediile urbane aproximativ 94 %. În majoritatea localităților rurale nu există un serviciu de evacuare a deșeurilor.

În mun. Cahul (operator ÎM GCLC) modalitatea colectării deșeurilor în zona blocurilor cu apartamente este din puncte fixe, de unde deșeurile sunt colectate și evacuate, iar la casele individuale din mun. Cahul și localitățile rurale deservite de operator sunt colectate din poartă în poartă, cu excepția comunei Manta, unde deșeurile sunt colectate folosind puncte de colectare centralizate. În celelalte localități pentru colectarea deșeurilor sunt folosite pubele sau saci.

Cei 8 operatori înregistrați și cele 14 APL din raionul Cahul care prestează servicii de evacuare a deșeurilor menajere solide dispun de 3 autospeciale (com. Manta, s. Colibași, s. Borceag) pentru transportarea deșeurilor și 8 tractoare model T-25 și MTZ -80 cu remorcă (Tătărești, Pelenia, Zârnești, Bădicul Moldovenesc, Vadul lui Isac, Andrușul de Sus, Andrușul de Jos, Crihana Veche). ÎM GCL Cahul deține 10 mijloace de transport speciale utilizate pentru evacuarea deșeurilor menajere solide dintre care 6 unități fiind uzate în proporție de 100%, conform normelor de amortizare, dar continuă să fie utilizate în procesul tehnologic.

În contextul extinderii ariei de acoperire a serviciilor prestate de ÎM GCLC, în cea mai mare parte, APLurile din raionul Cahul sunt dispuse să adere la serviciul de management al deșeurilor prestat de aceasta, alocând totodată, resurse financiare din bugetul local pentru îmbunătățirea infrastructurii de colectare, transportare și depozitare a deșeurilor. 16 APL-uri își doresc aderarea imediată la serviciu, din anul 2021,

8 din 2022 și 1 din 2023. Celelalte autorități locale, fiind în vecinătatea altor raioane și prestatori de servicii decât ÎM GCLC, sunt deja sau urmează să beneficieze de serviciile prestate de alți operatori funcționali.

În vederea îmbunătățirii organizării și prestării serviciului de colectare și transportare a deșeurilor în raionul Cahul, sunt posibile 2 alternative: a) serviciu organizat individual de fiecare localitate; și b) serviciu organizat în comun prin intermediul Cooperării Intercomunitare.

În cazul organizării serviciului de colectare și transportare a deșeurilor în mod individual, ar fi necesare investiții medii de 1,7 milioane lei pentru o comunitate sau 60,9 milioane lei pentru cele 36 UAT-uri din raion (excepție mun. Cahul). Ca urmare a estimării costurilor operaționale de întreținere a serviciului pentru fiecare UAT, au fost calculate tarifele lunare pentru o persoană ce variază de la 15,2 (în s. Slobozia Mare) la 104,1 MDL/persoană/lună (s. Lucești). Indicele de suportabilitate ar fi mai mic de 1% în 3 UAT-uri (Cahul, Slobozia Mare și Colibași), lucru ce denotă că pe lângă mun. Cahul, încă în 2 UAT-uri ar putea fi organizat serviciul în mod individual, care ar fi viabil financiar și ar putea fi întreținut dacă ar fi aplicat un tarif mediu lunar în valoare de 1% din veniturile disponibile ale gospodăriilor. În cazul în care la nivelul fiecărui UAT ar fi creat un sistem integrat de management al deșeurilor, tariful lunar per persoană ar crește cu cel puțin 50% și nu ar fi accesibil pentru populație nici în mun. Cahul.

O alternativă optimă a organizării și prestării serviciului de colectare și transportare a deșeurilor pentru diminuarea cheltuielilor și îmbunătățirii calității serviciului este dezvoltarea în comun a serviciului prin cooperare inter – comunitară. Conform Studiului de fezabilitate pentru ZMD 3, elaborat în 2015, au fost estimate investițiile ce revin operatorului raional, precum și costurile operaționale. Cu toate că investițiile în infrastructura de management a deșeurilor este de circa 6 ori mai mare ca în cazul organizării serviciului în mod individual, proiecțiile financiare arată că tariful lunar prognozat pentru o persoană în cazul unui sistem integrat ce ar include toate etapele de gestiune a deșeurilor (de la colectare la tratare) în primul an de operare (2026) ar constitui 19,0 MDL/persoană /lună și ar fi suportabil pentru populația raionului Cahul pe parcursul întregii perioade de viață a proiectului. Astfel în contextul acordării creditului de 25 mln EUR de către BEI pentru dezvoltarea sistemelor de management integrat a deșeurilor, se recomandă inițierea cooperării intercomunitare prin extinderea serviciului ÎM GCLC în localitățile din proximitate prin valorificare asistenței financiare pentru dezvoltarea serviciului oferite de către Programul EU4Moldova: Regiuni cheie.

Localitățile raionului Cahul au optat pentru organizarea prestării serviciului public în baza diferitor modele. Astfel, unele localități au contractat serviciile agenților economici și persoanelor fizice pentru evacuarea deșeurilor. Contractarea acestor persoane nu se bazează pe contracte de delegare, încheiate în conformitate cu prevederile legislației în vigoare, dar pe contracte de prestări servicii de o valoare mică. Întreprinderea Municipală „Gospodăria Comunal - Locativă Cahul” (ÎM GCLC) prestează servicii pe teritoriul mun. Cahul și a localităților rurale vecine și dispune de capacitate juridică pentru extinderea și regionalizarea serviciilor prestate în condițiile legii, fiind atribuite contracte de delegare a gestiunii serviciului public în conformitate cu procedura prevăzută de Legea nr. 1402/2002. Pe teritoriul raionului Cahul nu sunt operatori care dețin autorizația de mediu pentru gestionarea deșeurilor – un act permisiv obligatoriu, conform Legii nr. 209/2016.

1. INTRODUCERE

Din 2013, Guvernul Republicii Moldova implementează Strategia națională privind gestionarea deșeurilor pentru perioada 2013 – 2027¹. Conform Strategiei, unul din grupurile țintă sunt serviciile de salubritate din localitățile urbane, care își vor extinde activitatea și în localitățile rurale, beneficiind de dotări cu tehnică și utilaje moderne de colectare a deșeurilor, având capacități adecvate de eliminare a deșeurilor prin depozitare sau tratare mecanico-biologică.

Conform Strategiei, teritoriul Republicii Moldova este divizat în 8 regiuni de management al deșeurilor, Cahul fiind inclus în Regiunea 1 (raioanele Cahul, Cantemir, Taraclia și Comrat). Totodată, Strategia de Gestionare Integrată a Deșeurilor Solide pentru Regiunea de Dezvoltare Sud este un instrument operațional care sprijină dezvoltarea proiectelor investiționale mai bune în regiunea² de management al deșeurilor.

La sfârșitul anului 2019, Banca Europeană de Investiții (BEI) a acordat un împrumut de 100 de milioane de euro către Republica Moldova pentru finanțarea îmbunătățirilor aduse serviciilor de gestionare a deșeurilor solide, inclusiv pentru Regiunea 1, în componența căreia este și raionul Cahul.

Studiul de oportunitate este elaborat conform contractului de prestare a serviciilor de consultanță nr.20/02090 din 28.09.2020, semnat între PNUD Moldova și „MTD” SRL. Serviciile se prestează în cadrul Programului *EU4Moldova: Regiuni cheie*, finanțat de UE și implementat de PNUD Moldova. Scopul Programului este de a consolida coeziunea economică, teritorială și socială în Republica Moldova printr-o creștere socio-economică locală inteligentă, verde, incluzivă, durabilă și integrată, precum și prin îmbunătățirea nivelului de trai al cetățenilor din regiunile Cahul și Ungheni.

Conform prevederilor contractului, sunt elaborate:

- A. Analiza Diagnostic Strategic a Întreprinderii Municipale „Gospodăria Comunal - Locativă Cahul”
- B. Planul de dezvoltare a serviciilor operatorului, și
- C. Studiul de oportunitate pentru extinderea sistemului de management al deșeurilor în localitățile învecinate.

Ca rezultat al îmbunătățirilor ce vor fi aduse la sistemul de colectare a deșeurilor, introducerii colectării separate și tratarea materialelor reciclabile și a deșeurilor biodegradabile, se vor îmbunătăți și condițiile de trai ale populației prin asigurarea unui acces mai bun la sănătate publică și la un mediu mai curat. Totodată, se va reduce impactul advers asupra mediului, sănătății și climei de la depozitele de gunoi care nu corespund normelor. Acestea vor fi închise sau reabilitate, fapt ce va duce la reducerea numărului lor.

La nivel raional a fost elaborat Programul de dezvoltare socio-economică a raionului Cahul pentru 2017-2020³, managementul deșeurilor regăsindu-se printre capitolele documentului, conținând și investițiile propuse pentru proiectul regional de management al deșeurilor.

Extinderea și modernizarea sistemului de management al deșeurilor menajere solide va contribui considerabil la rezolvarea problemelor de mediu, servind astfel ca o condiție prealabilă necesară în dezvoltarea sistemului sanitar, inclusiv a localităților învecinate. Regionalizarea acestui tip de servicii reprezintă continuitatea investițiilor în raionul Cahul, care vor duce la implementarea unui sistem de management al deșeurilor în tot raionul.

¹ https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=67104&lang=ro

² Documentele strategice la nivel național și regional prezintă informații diferite. În Strategia națională de gestionare a deșeurilor, raionul Cahul este inclus în regiunea 1, regiune care include încă 3 raioane – Cantemir, Taraclia, Comrat. Strategia de Gestionare Integrată a Deșeurilor pentru RDS, include raionul Cahul în subregiunea 3, alături de Cantemir și Taraclia. Totodată, Studiul de Fezabilitate elaborate de GIZ în 2015, menționează cinci raioane în zona 3: Cahul, Cantemir, Taraclia, Ceadăr-Lunga și Vulcănești.

³ <http://cahul.md/programul-de-dezvoltare-a-raionului/>

Scopul studiului de oportunitate este de a evalua posibilitatea prestatorului de servicii din municipiul Cahul de a-și extinde sistemul de management al deșeurilor în satele învecinate, devenind astfel operator raional, iar aria de acoperire cu servicii să fie tot raionul Cahul. Totodată, se fundamentează opțiunea de delegare a gestiunii serviciului de salubritate al raionului Cahul către ÎM GCLC; prezentarea fezabilității opțiunii și a aspectelor legate de tarification a serviciilor prestate.

Drept abordare metodologică la dezvoltarea studiului de oportunitate au constituit:

- Cercetarea și consultarea documentelor oficiale, interne și externe, privind activitatea întreprinderii, colectarea și prelucrarea informațiilor obținute din prima sursă, analiza modului de organizare a proceselor interne, nivelului de înzestrare cu resurse;
- Colectarea informațiilor, procesarea chestionarelor și discuții cu actori cheie implicați sau potențiali beneficiari ai sistemului extins de management al deșeurilor;
- Analiza infrastructurii existente de colectare și depozitare a deșeurilor;
- Analiza părților interesate și a nevoilor diferitelor grupuri implicate;
- Estimarea previziunilor economice și financiare ale întreprinderii și elaborarea planului de investiții pentru modernizarea și extinderea serviciului;
- Analiza cadrului normativ și instituțional privind organizarea gestionării deșeurilor la nivel național și local, în vederea corespunderii activității întreprinderii cu prevederile legale și normative naționale, precum și în vederea extinderii activității acesteia la nivel de raion, și forma de cooperare inter-instituțională recomandată;
- Evaluarea oportunităților de extindere a serviciilor în corelare cu programele naționale de dezvoltare a unui sistem integrat al managementului deșeurilor.

Studiul de oportunitate cuprinde un sumar executiv și nouă capitole. În **introducere** este prezentat contextul elaborării documentului, obiectul și scopul studiului. **Capitolul doi** prezintă date și particularități socio-economice la nivel de raion. **Capitolul trei** descrie infrastructura de colectare și depozitare a deșeurilor. Nevoile comunității sunt evaluate în **capitolul patru**. Previziunile socio-economice și financiare sunt descrise în **capitolul cinci**. Urmează un plan de investiții pentru modernizarea și extinderea serviciului, estimând și totalul de investiții necesare. **Capitolul șapte** prezintă cadrul legal și diverse aranjamentele instituționale în vederea delegării gestiunii serviciului. În **capitolul opt** sunt formulate și analizate opțiunile de management a deșeurilor. Studiul se încheie cu câteva **concluzii** formulate în baza descrierii, analizei și previziunilor făcute.

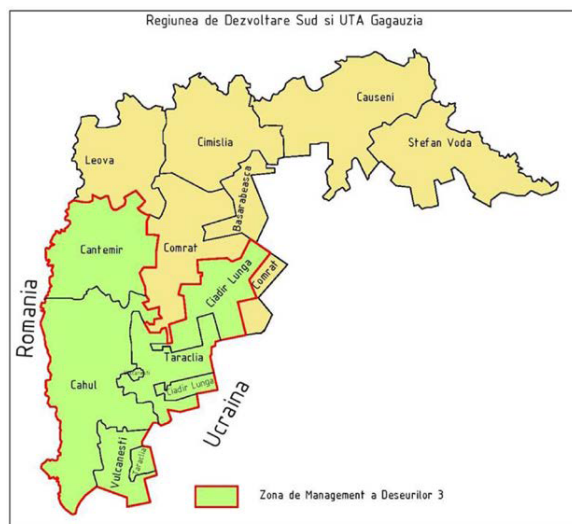
2. ANALIZA SOCIO-ECONOMICĂ A REGIUNII CHEIE DE MANAGEMENT A DEȘEURILOR

2.1. Date generale

2.1.1. Contextul geografic

Zona de activitate a întreprinderii este în raionul Cahul, care se situează în partea de sud a Republicii Moldova, la hotar cu România și Ucraina, pe malul stâng al râului Prut. Raionul Cahul este parte a Zonei de management al deșeurilor 1 (ZMD 1) și cuprinde patru raioane – Cantemir, Cahul, Taraclia și Comrat. Raionul Cahul se mărginește cu localitățile din alte trei raioane: Cantemir la nord, nord-est și sud-est – UTA Găgăuzia, iar la est cu raionul Taraclia.

Figura 1: Poziția geografică a raionului Cahul și a ZMD 3

Sursa: MSPL/GIZ

Raionul Cahul este parte a Regiunii de Dezvoltare Sud (RDS) a Republicii Moldova, dar și o componentă a Euroregiunii „Dunărea de Jos” și ”Marea Neagră”.

Poziția geografică a raionului Cahul favorizează accesul, comunicațiile și comerțul transfrontalier atât cu Uniunea Europeană, cât și cu Ucraina.

Relieful și clima

Raionul este situat pe câmpia Prutului Inferior, la o altitudine de 119 m deasupra nivelului mării. Relieful coboară în trepte de la nord spre sud și cuprinde la nord Colinele Tigheciului, în centru Câmpia Cahulului, iar la est depresiunile râurilor Cahul, Salcia și Ialpuș. În partea de vest teritoriul este mai coborât și este reprezentat prin terasele vechi ale r. Prut, fragmentat de văi și vâlcele.

Clima teritoriului este temperat-continentală, cu ierni relativ blânde și veri călduroase, fiind considerată cea mai caldă regiune din țară, în care temperaturile zilnice sunt cu 2-3 grade mai ridicate decât în celelalte regiuni. Cantitatea de precipitații atmosferice în perioada activă de vegetație este de 320-380mm.

Situația hidrografică

Rețeaua hidrografică este reprezentată de râul Prut cu afluenții săi de stânga Larga, Cahul, Salcia Mare. Râul Prut se revarsă în fluviul Dunărea la Giurgiulești și este navigabil doar pe cursul său inferior. Prin porțiunea de 1200 metri pe litoralul Dunării este asigurat accesul la Marea Neagră și bazinul acvatic al Europei Centrale și de Est. De asemenea, pe teritoriul raionului se află cele mai mari lacuri naturale din republică – Beleu și Manta.

Suprafața și solurile

Raionul Cahul are o suprafață totală de aproximativ 1545 km², este cel mai mare raion din ZMD 1 și are o pondere de 4,5% din teritoriul Republicii Moldova.

Structura terenurilor din raion este destul de diferită. Astfel, ponderea terenurilor incluse în circuitul agricol este de 64% din suprafața totală a raionului Cahul, ponderea terenului arabil este de 52%, a suprafețelor forestiere și a plantațiilor – câte 11% fiecare.

Tabel 1: Structura terenurilor din Raionul Cahul, anul 2016, ha

	Hectare	%
Suprafața totală	154 528	100,0
Total terenuri agricole, dintre care:	98 118	64
Terenuri arabile	80 203	51,9
Plantații perene	17 915	11,6
Pășuni	410	0,3
Plantații forestiere	17 773	11,5
Zone acoperite cu ape	6 063	13,9
Terenuri din intravilan	8 550	5,5
Terenuri destinate industriei, transportului, telecomunicațiilor	2 202	1,4
Terenuri destinate ocrotirii sănătății, recreării, cu valoare istorico-culturală, zone verzi	106	0,1
Terenurile fondului de rezervă	20 958	13,6

Sursa: Programul de Dezvoltare Social Economică a raionului Cahul, calculele se bazează pe datele Cadastrului național din anul 2016

Principalele tipuri de sol sunt: cernoziomurile obișnuite și carbonatate, cernoziomuri de fineață slab salinizate în lunca râului Prut - soluri aluviale de fineață de mlaștină. Bonitatea medie a solului pe teritoriul raionului, conform datelor din Cadastrul Funciar al Republicii Moldova, este de 58 puncte, bonitatea medie a solului pe teritoriul republicii este de 64 puncte.

2.1.2. Localități

În raionul Cahul sunt situate 55 de localități, din care un municipiu, iar restul – 54 de sate. Localitățile sunt administrate de 37 de APL. Numărul localităților din Cahul atinge aproape 50 % din numărul total din ZMD 5.

Tabel 2: Numărul de localități

	Raionul Cahul	Total în ZMD 3	Republica Moldova fără Transnistria
Municipii și Orașe	1	6	52
Sate din zona orașelor	1	1	39
Sate cu consiliu administrativ	36	86	846
Sate din cadrul comunelor	17	53	593
Total	55	146	1 530

Sursa: BNS, 2019

Distanța minimă dintre localitățile raionului (Crihana Veche) până la municipiul Cahul este 6 km, cea maximă (Chioselia Mare) – 60 km.

2.2. Date socio-economice

2.2.1. Populația

Conform datelor BNS, numărul populației prezente a raionului Cahul la începutul anului 2019 a constituit peste 115 de mii de persoane. Cea mai mare pondere a populației (69%) locuiește în zona rurală, iar restul – 31% în urbe. Densitatea medie este de 75 pers./km², cea ce este sub media pe RM, dar mai mare ca media din ZMD 3.

Tabel 3: Indicatorii socio-demografici, la începutul anului 2019

Indicatori	RM	ZMD 3	Raionul Cahul
Suprafața (km ²)	33 846	3 090	1 545
Populația prezentă, persoane	3 314 900	219 100	115 400
Populația urbană	1 554 200	59 595	35 600
Densitatea populației (pers./km ²)	98	70.9	74.7
Ponderele populației urbane (%)	46.9	27.2	30.8

Sursa: BNS, 2019

Tendențele demografice în zona proiectului arată o reducere continuă a populației. Astfel, în anul 2019 în comparație cu anul 2015 numărul populației prezente s-a redus cu 1,9%. Această reducere a fost mai pronunțată în zona rurală decât în mediul urban. Acest fenomen poate fi explicat prin migrația rural-urbană sau prin emigrarea în străinătate. Conform prognozelor această tendință se va menține și în viitor deși ritmurile de reducere se vor micșora.

Tabel 4: Dinamica populației prezente în raionul Cahul, 2015-2025, persoane, %

	2015	2019	2020 E	2025 P	2015/2025, %
Cahul	117,600	115,400	110,478	109,678	93.3
Zona urbană	35,900	35,600	36,118	36,409	101.4
Zona rurală	81,700	79,800	74,360	73,269	89.7

Sursa: BNS, 2019

2.2.2. Veniturile populației

Datele regionale oferite de BNS cu privire la venitul disponibil reflectă doar situația regiunilor. Astfel, venitul disponibil pe persoană în RDS în anul 2019 a fost mai mic ca în alte regiuni. Totuși putem observa tendința unui ritm de creștere a veniturii disponibile în RDS în comparație cu alte regiuni de dezvoltare și nivelul mediu pe țară.

Tabel 5: Dinamica veniturii medii lunare disponibile pe persoană, 2011- 2019, lei, %

	2011	2015	2019	2015/2011, %	2019/2015, %
Republica Moldova	1444.7	1956.6	2880.6	135,4	147.2
Municipiul Chișinău	2031,2	2578.3	4184.5	126,9	162.3
RDC	1254,5	1732.4	2530.4	138,1	146.1
RDN	1320,9	1838.8	2507.9	139,2	136.4
RDS	1208,1	1704.8	2356.4	141,1	138.2

Sursa: BNS, 2019

Mărimea veniturii disponibile în zonele rurale și urbane este diferită. Astfel, în anul 2019 venitul mediu disponibil al unui locutor din zona rurală era cu 14,7% mai mic decât media pe țară. În același timp, venitul mediu disponibil al locuitorilor din zonele urbane era mai mare decât media pe Republica Moldova cu peste 22%.

Tabel 6: Dinamica veniturii lunare medii disponibile pe persoană, lei, %

	2011	2015	2019	2019/2015, %
Total pe țară	1 444,7	1956.6	2880.6	147.2
Zona urbană	1 792,8	2350.1	3521.9	149.9
% din venitul mediu	124,1	120.1	122.3	101.8
Zona rurală	1 186,4	1657.5	2457.2	148.2
% din venitul mediu	82,1	84.7	85.3	100.7

Sursa: BNS, 2019

Există o tendință ușoară de reducere a disparității dintre nivelul veniturii medii disponibile în zonele urbane și rurale. Astfel, nivelul veniturii disponibile în zonele urbane raportat la nivelul veniturii medii pe țară se reduce treptat, în timp ce același indicator în zona rurală are o tendință de creștere.

2.2.3. Profilul economic

Economia raionului Cahul se bazează pe servicii și industria de prelucrare a alimentelor. Agricultură constituie 9% din cifra de afaceri, iar comerțul ocupă majoritatea din servicii și 29% din total.

Tabel 7: Structura economiei raionului Cahul, 2015-2019, mil lei, %

	2015		2019	
	Mil lei	%	Mil lei	%
Agricultura, silvicultura și pescuitul	397	18.1	527	16.8
Industria prelucrătoare	412	18.8	487	15.6

Servicii	622	28.4	1,083	34.6
Comerțul	762	34.7	1,034	33.0
Total	2,193	100	3,131	100

Sursa: BNS, 2019

Majoritatea din întreprinderile înregistrate (82%) au forma juridică de SRL, iar 4% sunt întreprinderi individuale. Mai există asociații și asociațiile de gospodării țărănești care nu prezintă date la BNS și sunt situate preponderent în zonele rurale.

Ponderea medie a persoanelor angajate în sectorul agricol în numărul total de angajați în anul 2019 (20%) a fost mai mică decât în 2015. Ponderea medie a persoanelor angajate în sectoarele industrie este de 17%, iar celor din servicii este de peste 62% din total.

Tabel 8: Numărul și structura angajaților pe sectoare, persoane, %

Anul	Total angajați	Agricultură		Industria și construcții		Alte activități de servicii	
		persoane	%	persoane	%	persoane	%
2015	10254	2233	21.8	2048	20.0	5973	58.3
2019	10334	2072	20.1	1801	17.4	6461	62.5

Sursa: BNS, 2019

Industria

Condițiile climatice și specificul local au condus la specializarea raioanelor din ZMD 3preponderent în sectorul de prelucrare a alimentelor. Astfel, sectorul industrial din raionul Cahul este reprezentat, în principa,l de industria de prelucrare a alimentelor, cum ar fi producția vinicolă, producția de lactate, panificație și întreprinderi de prelucrare a fructelor. De asemenea, sectorul industrial al raionului cuprinde un spectru larg de producție, cum ar fi covoare, articole de îmbrăcăminte, ceramică, băuturi alcoolice și nealcoolice, fructe conservate și uscate, produse de panificație și multe altele.

Un segment special de afaceri din raionul Cahul sunt filiala Zonei Economice Libere (ZEL) din Bălți și Portul Internațional Liber Giurgiulești care au un regim fiscal și vamal preferential.

Tabel 9: Cele mai importante întreprinderi industriale pe domenii de activitate in 2019

Domeniul de activitate	Denumire întreprinderi	Cifra de afaceri	Numarul de angajati
Producția de vinuri	"GRAPE VALLEY" SRL	118,048,384	29
	SA "FABRICA DE VINURI SLOBOZIA MARE"	52,388,187	96
	SA „Vinaria Traian”	36,815,848	80
Prelucrarea fructelor și legumelor	SRL "SUDCONCENTRAT"	290,007	3
Produse lactate	SA "FABRICA DE BRINZETURI DIN CAHUL"	10,125,378	42
Panificație și cofetărie	SA "CAHULPAN"	47,621,442	179
Depozitarea și prelucrarea cerealelor	SRL "FPC LOGIMPEX"	10,482,682	3
Industria ușoară și articole de îmbrăcăminte	SA "TRICON"	38,827,404	410
	IM "LABORATORIO TESSILE MOL." SRL	25,579,844	296

Materiale de construcții și ceramică	SRL "CLEMIRO"	6,564,337	10
	SRL "GEBHARDT-CONSTRUCT"	51,479,295	50
Transport	SA "PARCUL DE AUTOBUSE SI TAXIMETRE NR. 8"	14,535,892	62

Sursa: BNS, 2019

Agricultura

În medie, în raionul Cahul aproximativ 75% din terenuri sunt utilizate pentru activități agricole. Cea mai mare parte a terenurilor agricole este utilizată ca terenuri arabile (55%).

Tabel 10: Structura terenurilor în raionul Cahul, 2012

Indicator	%
Suprafața totală	100
Total terenuri agricole	75
Terenuri arabile	55.1
Plantații perene	13.6
Pășuni	11.4
Vii și livezi	13.1
Păduri	11.7
Terenuri acoperite de apă	5,2
Alte terenuri	8.8

Sursa: Calculele se bazează pe datele Cadastrului Național pentru anul 2012

Majoritatea (67%) terenurilor agricole se află în proprietate privată. Autoritățile publice locale dețin 21% din terenuri.

Tabel 11: Structura terenurilor agricole după tipul de proprietate, %, 2012

Indicator	Cahul	ZMD 3
Terenuri agricole deținute de stat	11.6	10.5
Terenuri agricole deținute de APL	21	22.6
Terenuri agricole private	67.4	66.9
Total terenuri agricole	100	100

Sursa: MSPL/GIZ, calculele sunt bazate pe datele Cadastrului Național 2012

Cele mai importante culturi de câmp sunt porumbul, grâul, floarea soarelui, orzul, fructele și strugurii. Volumul mediu de producere a culturilor de câmp este mai mic ca media pe țară, iar la struguri – este mai mare în raionul Cahul, comparativ cu volumul mediu pe țară.

Tabel 12: Volumul mediu de producere a celor mai importante culturi, tone/ha, 2019

	Raionul Cahul	Media în Republica Moldova
Porumb	3.5	4.94
Grâu	2.64	3.29
Floarea soarelui	2.08	2.29
Orz	2.83	3.2

Struguri/Vii	8	6.88
Fructe	4.96	10.9

Sursa: BNS, 2019

Servicii

În raionul Cahul sectorul serviciilor are pondere importantă – 2/3 din cifra de afaceri și 62% din totalul angajaților. Acest sector este reprezentat de întreprinderi care activează în sectorul construcțiilor, comerțului cu ridicata și cu amănuntul, reparației autovehiculelor, horeca, serviciilor de transport și comunicații, serviciilor financiare etc. Cea mai mare parte a acestui sector este reprezentată de unitățile de comerț cu ridicata și cu amănuntul, constituind aproximativ 31% din cifra de afaceri totală.

Rețeaua de transport a raionului este prezentă prin toate patru tipuri de transport: aerian, auto, fluvial și feroviar. Aeroportul internațional Cahul oferă posibilități de accesibilitate aeriană în Regiunea de dezvoltare Sud, dar care deocamdată nu sunt utilizate. Accesibilitatea maritimă și fluvială este asigurată de Portul Internațional Liber Giurgiulești. Raionul are acces și la rețea de căi ferate.

Rețeaua de drumuri care traversează raionul este destul de extinsă, având o lungime de circa 406 km, din care peste 64% sunt drumuri naționale.

Tabel 13: Lungimea și structura drumurilor publice, 2019

	Total drumuri	Drumuri naționale	din care cu îmbrăcăminte rutieră rigidă	Drumuri locale	din care cu îmbrăcăminte rutieră rigidă
Lungimea, km	406.9	263	263	143.9	100.8
Pondere, %	100	64.6	64.6	35.4	24.8

Sursa: BNS, 2019

Raionul Cahul are ieșire la mare prin porțiunea de litoral al fluviului Dunărea. Portul Internațional Liber Giurgiulești are un regim fiscal și vamal preferențial, și dispune de potențial pentru acces spre Marea Neagră - Marea Mediterană - Canalul Suez - Marea Roșie - Oceanul Indian.

3. SITUAȚIA CURENTĂ ȘI DESCRIEREA INFRASTRUCTURII DE COLECTARE A DEȘEURILOR

La 1 ianuarie 2020, în raionul Cahul erau înregistrate 16 întreprinderi municipale pentru prestare de servicii comunale. Dintre acestea, patru entități din raionul Cahul și patru din raioanele învecinate prestează servicii de colectare și transportare a deșeurilor. Un operator de servicii de salubritate este organizat sub formă de gospodărie țărănească (GȚ), iar 2 operatori – sub formă organizatorică juridică de S.R.L. În alte 14 cazuri APL organizează acest serviciu cu suportul persoanelor fizice și juridice care dețin echipamente tehnice (tractoare, remorci) corespunzătoare evacuării deșeurilor.

Tabel 14: Prestatorii de servicii de salubritate în raionul Cahul

#	Operatorul de salubritate	APL deservite	Activitățile efectuate
1.	ÎM GCL Cahul	Mun. Cahul, Roșu, Crihana Veche	Evacuarea deșeurilor menajere solide de pe platforme de colectare și din camerele de acumulare a deșeurilor blocurilor locative, de la sectorul particular; deșeurilor lichide din fântâni de acumulare; transportarea, depozitarea și utilizarea (compactarea) deșeurilor menajere solide la depozitul de deșeuri. Lucrări de salubritate în cartierele blocurilor locative
2.	ÎM Eco-Văleni	Văleni	Colectarea și transportul deșeurilor menajere și similare
3.	SRL Petrular	Andrușul de Jos	Colectarea și transportarea deșeurilor menajere și similare
4.	GȚ Ciobanu Mihail Ion	Andrușul de Sus	Colectarea și transportarea deșeurilor menajere și similare
5.	IM Congaz-Sulari (inter-municipală)	Borceag, Chioselia Mare	Colectarea și transportarea deșeurilor menajere și similare
6.	SRL Natcubi Agro	Larga Nouă	Colectarea și transportarea deșeurilor menajere și similare
7.	ÎM Denevița (inter-municipală)	s. Burlacu, Taraclia de Salcie, Tartaul de Salcie	Colectarea și transportarea deșeurilor menajere și similare
8.	ÎM Uniserv-Com	Burlăceni + 5 localități	Colectarea și transportarea deșeurilor menajere și similare Colectarea separată a deșeurilor reciclabile

Sursa: Răspunsurile oferite de APL-uri la chestionare

Colectarea deșeurilor menajere este realizată după cum urmează:

- În zonele urbane - puncte de colectare centralizată în zone cu locuințe la bloc și colectare de la ușa în zone cu locuințe pentru o singură familie;
- În zonele rurale – de la ușa la ușă, cu excepția comunei Manta, unde deșeurile sunt colectate folosind puncte de colectare centralizate. În celelalte localități pentru colectarea deșeurilor sunt folosite pubele sau saci.

3.1. Operatorii locali și aria de acoperire cu servicii

Conform datelor chestionării a 37 de APL-uri, gradul de acoperire a gospodăriilor casnice din raionul Cahul constituie aproximativ 35%, mediul urban având un grad de acoperire de 94%. Deși există localități în care gradul de acoperire constituie până la 100% (conform respondenților la chestionare), în unele localități acest serviciu acoperă doar 20%, iar 1/3 din cei chestionați au afirmat că primăria locală nu asigură serviciul de evacuare a deșeurilor menajere solide.

Tarifele pentru serviciile de colectare variază între 5-20 lei pe persoană pe lună, ceea ce este în limita suportabilității (mai puțin de 1%) din punct de vedere al veniturilor populației.

La data de 01.01.2020, ÎM GCL Cahul asigură servicii de colectare a deșeurilor zilnic pentru 11 158 familii care locuiesc la bloc (tarif de 11 lei/persoană), având un grad de acoperire de 100% și 4 268 (din totalul de 5 335) familii care locuiesc în case individuale (tarif de 15 lei/persoană), cu un grad de acoperire de 80%. În total, Întreprindea asigură un grad de cca 94 % de acoperire a serviciului de salubritate în municipiu. Totodată, întreprinderea are încheiate 607 contracte cu agenți economici și 22 cu instituții bugetare (tarif 182 lei/m3).

Tabel 15: Gradul de acoperire cu serviciu de ÎM GCL Cahul

#	UAT	Populație	Nr. total de gospodării	Nr. de gospodării deservite	% acoperire	Distanța medie (km)
1	mun. Cahul (or. Cahul, s. Cotihana)	36.291	16.490	15.423	94%	0
2	s. Crihana Veche	4.564	1.743	510	29%	8
3	s. Roșu	3.040	1.048	185	18%	6
TOTAL		43.895	19.281	16.118	84%	-

În localitățile rurale din raionul Cahul, deservite de ÎM GCL, serviciul de colectare a deșeurilor asigură o rată de acoperire de 29% în s. Crihana Veche din totalul de 1 743 gospodării și 18% în s. Roșu din totalul de 1 048 gospodării.

ÎM "Eco-Văleni" prestează servicii de colectare a deșeurilor săptămânal pentru 67 % din populația s. Văleni, cu o taxă de 30 MDL / lună pentru gospodării și 150 MDL / lună pentru instituții publice și entități economice.

SRL "Petrușar" prestează servicii de colectare a deșeurilor săptămânal pentru 90 % din populația satului Andrușul de Jos, cu o taxă de 2,5 MDL / persoană / lună pentru gospodării și 480 MDL / lună pentru instituții publice și entități economice.

GT "Ciobanu Mihail Ion" prestează servicii de colectare a deșeurilor 1-2 pe lună pentru 100 % din populația satului Andrușul de Sus, cu o taxă de 3 MDL / persoană / lună pentru gospodării.

ÎM "Congaz-Sulari" (întreprindere municipală din s. Congaz, UTAG) prestează servicii de colectare a deșeurilor pentru 5 unități administrativ teritoriale (inclusiv 2 din Cahul, Borceag, Chioselia Mare). Serviciul este prestat săptămânal pentru 20 % din populație, cu o taxă de 20 MDL / lună pentru gospodării și 50 MDL / lună pentru instituții publice și entități economice.

SRL "Natcubi Agro" prestează servicii de colectare a deșeurilor 1-2 pe lună pentru 100 % din populația satului Larga Nouă, cu o taxă de 3 MDL / lună / persoană pentru gospodării.

ÎM "Denevița" (întreprindere municipală din s. Svetlii, UTAG) prestează servicii de colectare a deșeurilor pentru patru unități administrativ teritoriale din 7 localități din zonă, inclusiv 3 din r. Cahul, (s. Burlacu, Taraclia de Salcie, Tartaul de Salcie). În unele localități serviciul este prestat săptămânal, iar în altele lunar. Prețul serviciului, de asemenea, este diferențiat, fiind de 10 MDL /persoană / lună sau 15 MDL / tomberon pentru gospodărie și 100 MDL / lună pentru instituții publice și entități economice. Rata de acoperire a serviciului este de aproximativ 95%.

ÎM "Uniserv - Com" oferă servicii de colectare a deșeurilor pentru șase localități (Burlăceni și 5 localități din UTAG). Serviciul este prestat săptămânal pentru 40 % din populație, cu o taxă de 9 MDL / /persoană / lună pentru gospodării și apartamente și 150 MDL / lună pentru instituții publice și entități economice.

3.2. Infrastructura de colectare a deșeurilor

Operatorii înregistrați și APL-le din raionul Cahul care prestează servicii de evacuare a deșeurilor menajere solide în mediul rural dispun de 3 autospeciale (com. Manta, s. Colibași, s. Borceag) pentru transportarea deșeurilor și 8 tractoare model T-25 și MTZ -80 cu remorcă (Tătărești, Pelenia, Zârnești, Bădicul Moldovenesc, Vadul lui Isac, Andrușul de Sus, Andrușul de Jos, Crihana Veche).

În mediul urban activează ÎM GCL Cahul, care la data de 01.09.2020 deținea 10 mijloace de transport speciale utilizate pentru evacuarea deșeurilor menajere solide dintre care 6 unități fiind uzate în proporție de 100%, conform normelor de amortizare, dar continuă să fie utilizate în procesul tehnologic.

Infrastructura de colectare a deșeurilor este constituită în mun Cahul din 39 de platforme de colectare, amenajate în preajma blocurilor de locuit, dotate cu 146 de containere. În prezent, întreprinderea dispune în total de 498 containere cu capacitatea de 1,1 m³, amplasate pe platformele de colectare a deșeurilor solide și la agenții economici, după cum urmează: mun. Cahul - 479 unități, s. Cotihana - 4 unități, s. Roșu (sector Focșa) - 3 unități, sector a s. Crihana Veche - 12 unități. De asemenea, sunt utilizate 2100 de pubele dintre care 2000 bucăți cu volum de 0,240 litri și 100 pubele cu volumul de 0,120 litri. Conform ariei de acoperire, pubelele sunt distribuite după cum urmează: mun. Cahul - 1509 unități, s. Cotihana - 270 unități, sector a s. Crihana Veche - 31 unități, Roșu (sector Focșa) - 178 unități, agenții economici – 112 unități.

Colectarea deșeurilor menajere de la populație se efectuează neselectiv, astfel că deșeurile ajung pe depozit amestecate, pierzându-se potențialului lor util (hârtie, sticlă, metale, materiale plastice). Fiind amestecate și contaminate din punct de vedere chimic și biologic, recuperarea deșeurilor reciclabile este dificilă.

În mun. Cahul pentru o perioadă a fost aplicată colectarea selectivă pentru plastic (prin dotarea cu recipienți din plasă de metal a 23 de platforme amenajate), dar operatorul se confrunta cu probleme în pregătirea deșeurilor de plastic pentru livrare către operatori specializați în valorificarea acestora. Activitatea de colectare a plasticului era costisitoare, urmare a ponderii muncii manuale, timp relativ mare pentru balotarea deșeurilor reciclabile datorită capacității reduse a utilajului de presare din dotarea întreprinderii (cca 40 kg/balot). Valorificarea deșeurilor a fost nerentabilă deoarece piața deșeurilor reciclabile este nedezvoltată. Urmare a acestor împrejurări, activitatea de colectare selectivă a fost sistată.

Deșeurile rezultate din construcții și demolări pot fi evacuate, în mod individual, la gunoiște pentru un tarif de 168,98 lei/unitatea de transport inclusiv TVA, sau prin intermediul ÎM GCL, la solicitare, în baza unui tarif, după cum urmează: 123,36 lei/m³ pentru persoanele fizice de la blocuri, 90 lei/m³ pentru persoanele fizice de la case, 182,15 lei/m³ cu TVA pentru agenții economici. Tariful pentru evacuarea deșeurilor din construcții se înmulțește la coeficientul 1,5.

3.3. Infrastructura de depozitare actuală

În raionul Cahul au fost identificate 52 gropi de gunoi. Conform studiului de fezabilitate privind dezvoltarea Zonei 3, majoritatea gropilor de gunoi urmează a fi lichidate/relocate. Totodată se preconizează construcția unui depozit regional de deșeuri lângă mun. Cahul cu o capacitate de 1,2 mln tone pentru o perioadă de 21 de ani.

În localitățile raionului Cahul locul de amplasare a gunoiștilor sunt autorizate de autoritățile locale, iar activitatea curentă de stocare a deșeurilor în cadrul tuturor acestor gunoiști nu corespunde cerințelor sanitare. Deșeurile sunt descărcate, de regulă, pe un câmp fără facilități de manipulare a deșeurilor. Periodic, deșeurile acumulate la gunoiști sunt acoperite cu sol și efectuate lucrări superficiale de compactare. Majoritatea gunoiștilor din satele raionului Cahul prezintă un nivel mediu de potențial risc pentru sănătatea umană și un nivel scăzut de risc pentru mediu.

Terenul pentru depozitarea deșeurilor utilizat de ÎM GCL Cahul cu suprafața de 9,1 ha este la distanța de 12 km de mun. Cahul și a fost repartizat în anul 1998. Teritoriul depozitului nu este îngrădit și nu are dispozitive de cântărire a deșeurilor. Spre depozitare sunt acceptate deșeuri mixte menajere, deșeuri din construcții și demolări, deșeuri animaliere și deșeuri de la agenți economici. Accesul către depozit este asigurat pe un drum tehnologic pietruit, dar foarte deteriorat cu o lungime de aproximativ 2 km. Drumul de acces spre depozit și în interiorul acestuia este dificil de practicat în condiții meteorologice nefavorabile, precum ploii sau ninsori.

La depozitul de deșeuri, care are o capacitate de 800 mii m³, exploatat din anul 1998, până la 01.01.2020 au fost depozitate 582 mii m³ de deșeuri, ce presupune valorificarea a 73% din capacitate. În perioada 2013 – 2019, volumul anual de deșeuri depozitate a fost de 30 - 35 mii tone, ce presupune epuizarea capacităților de stocare în următorii 5-6 ani.

4. EVALUAREA NEVOILOR

4.1. Analiza părților interesate: operatorii și utilizatorii serviciului de salubritate

Aproximativ 30% din localitățile raionului Cahul nu beneficiază de serviciul de evacuare a deșeurilor menajere solide. Gestionarea deșeurilor este neorganizată în majoritatea localităților, cu urmări grave asupra mediului ambiant. În localitățile rurale, unde acest serviciu este inițiat, echipamentele utilizate în procesul de evacuare a deșeurilor sunt vechi, cu dotări minime de mecanizare a procesului tehnologic, excepție fiind localitățile com. Manta, s. Colibași și s. Borceag.

Din toți operatorii înregistrați care prestează servicii de evacuare a deșeurilor menajere solide în raionul Cahul doar întreprinderea GCL Cahul deține capacități tehnice suficiente pentru prestarea serviciului de gestionare a deșeurilor (colectare, selectare, evacuare, depozitare), fapt ce permite creșterea ariei de acoperire în mediul rural.

Deficiențele existente în gestionarea infrastructurii de colectare a deșeurilor sunt următoarele:

- Echipamentul tehnic folosit atât pentru transportarea deșeurilor cât și pentru lucrări la depozitul de deșeuri este învechit, iar 6 din cele 10 mijloace de transport utilizate sunt uzate în proporție de 100%, conform normelor de amortizare.
- Volumul mare de deșeuri colectate și evacuate la depozit este determinat de lipsa colectării selective a deșeurilor reciclabile.
- Insuficiența de pubele la casele individuale pentru colectarea din poartă în poartă, fapt ce determină creșterea timpului și costul de personal.

În prezent, procesul de sortare a materialelor reciclabile este inefficient deoarece implică număr mare de personal, cu dotări minime de mecanizare și preț redus de realizare. Infrastructura depozitului de deșeuri este minimă, tehnica este cu un grad înalt de uzură cu risc de întrerupere a procesului de compactare. Totodată întreprinderea deține capacități reduse de gestionare a deșeurilor verzi și a deșeurilor din construcție, fapt ce menține un nivel înalt al volumului de deșeuri nereciclate.

Părțile interesate de serviciul de gestionare a deșeurilor în raionul Cahul sunt:

- 1) Beneficiarii serviciului
 - Casnici – persoane fizice, locuitori ai raionului Cahul
 - Agenții economici care își desfășoară activitatea în raionul Cahul
 - Instituții publice cu sedii în raionul Cahul.
- 2) Autoritățile Publice Locale din raionul Cahul, responsabile de asigurarea unui serviciu de management al deșeurilor pe teritoriul u.a.t. pe care îl administrează.
- 3) Operatorii de Serviciul de Management al Deșeurilor Solide, interesate în a presta un serviciu public calitativ și eficient.

4.2. Analiza nevoilor diferitelor grupuri de interese

Datele chestionării a 37 de APL-uri arată că gradul de acoperire a gospodăriilor casnice din raionul Cahul constituie în jur de 35%, mediul urban având un grad de acoperire de 94%. Deși există localități în care gradul de acoperire constituie până la 100% (conform respondenților la chestionare), în unele localități acest serviciu acoperă doar 20%, iar 1/3 din cei chestionați au afirmat că primăria nu asigură serviciul de management al deșeurilor populației.

La data de 01.01.2020, mun. Cahul, în cazul familiilor ce locuiesc la bloc, gradul de acoperire este de

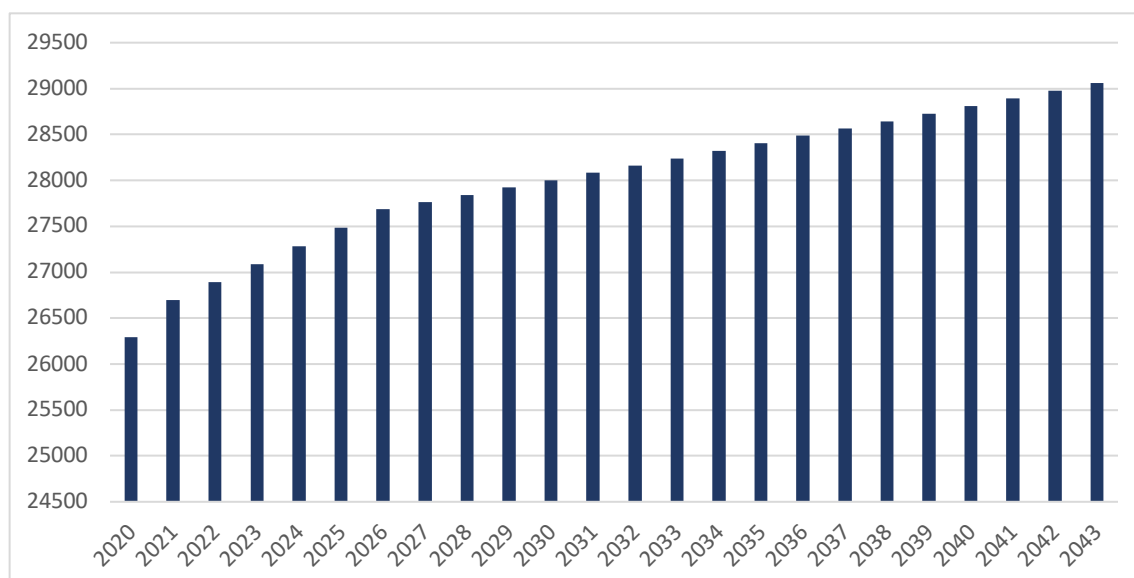
100% (11158 apartamente deservite), iar în cazul familiilor ce locuiesc în case la sol, gradul de acoperire este de 80% (4268 din 5335 gospodării individuale). În scopul asigurării accesului tuturor locuitorilor mun. Cahul la servicii de evacuare a deșeurilor și diminuarea influețelor negative asupra mediului este necesar de crescut gradul de acoperire pentru gospodăriile individuale.

În conformitate cu indicatorii din Studiul de Fezabilitate, cantitatea de deșeuri generată pe cap de locuitor este:

- Zona rurală – 0,4kg/persoană/zi
- Zona urbană, orașe cu o populație de până la 15 000 – 0,5kg/persoană/zi
- Zona urbană, orașe cu o populație între 15 000 – 40 000 locuitori – 0,7kg/persoană/zi.

Figura următoare prezintă cantitatea totală generată pe raion, în conformitate cu ratele de generare și prognozele populației.

Figura 2: Prognoza generării deșeurilor raionul Cahul 2020 – 2043, tone/an

4.3. Disponibilitatea pentru cooperare intercomunitară

Dezvoltarea serviciului de evacuare a deșeurilor prin abordarea ”cooperare intercomunitară” este posibilă pentru localități rurale din mun Cahul.

Conform sondajului realizat, 90 % dintre cele 30 de APL-uri respondente și-au exprimat dorința de a adera la un sistem de management al deșeurilor prestat de un operator raional. Dintre acestea, 16 sunt dispuse să adere la serviciu din 2021, 8 din 2022 și 1 din 2023.

Doar trei APL-uri au spus că nu vor să adere la un sistem de management al deșeurilor prestat de un operator raional. Printre motivele invocate este și faptul că acestea deja beneficiază sau urmează să beneficieze de serviciul prestat de alte autorități publice locale, inclusiv din raioanele vecine, cum ar fi Vulcănești.

Figura 3: Disponibilitatea APL-ilor de a adera la serviciul prestat de un operator raional

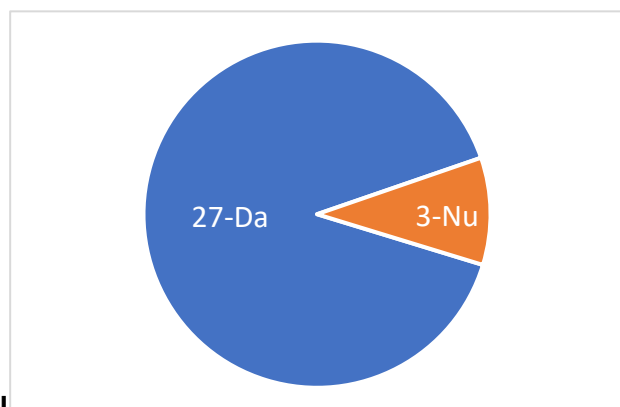
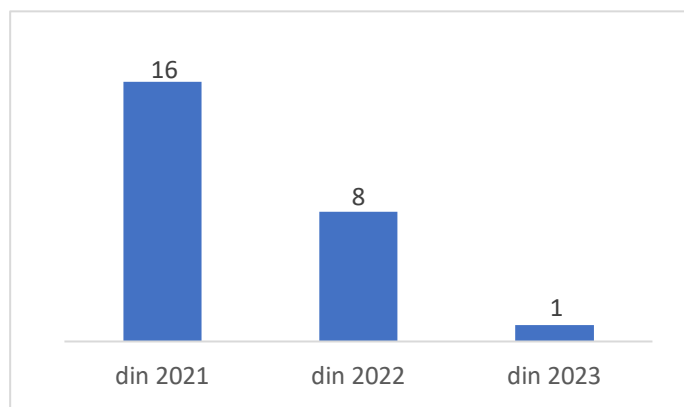

Figura 4: Nr de APL-uri și anul de când sunt disponibile de a adera la un serviciu raional

Dintre cei chestionați, 16 respondenți sunt dispuși să aloce resurse financiare din bugetul local sau din proiectele pe care le implementează pentru îmbunătățirea infrastructurii de colectare și depozitare (construcția platformelor, achiziționare de containere, tomberoane) a deșeurilor, achiziționarea și menținerea echipamentului necesar (procurarea unei autospeciale), precum și pentru îmbunătățirea infrastructurii rutiere (reabilitarea unui sector de drum) pentru accesul autospecialei la platforme/gospodării. Aceștia ar putea aloca sume între 10 000 și 200 000 MDL pe an pentru infrastructură și echipamentul necesar sistemului de MDS.

Prin urmare, rezultatele chestionării demonstrează faptul că autoritățile publice locale din raionul Cahul își doresc să adere la un serviciu de management al deșeurilor prestat de un operator raional, în baza unei cooperări intercomunitare în conformitate cu cadrul legal național existent, alocând, totodată resurse financiare pentru buna funcționare a acestuia și asigurarea calității serviciului.

5. PREVIZIUNILE SOCIO-ECONOMICE ȘI FINANCIARE

În conformitate cu prevederile art. 4 al Legii cu privire la descentralizarea administrativă nr. 435, din 28.12.2006, în Republica Moldova, aliniat (1), literele a), b), c) și d), planificarea urbană și gestionarea spațiilor verzi de interes local, întreținerea sistemelor de apeduct, canalizare și de epurare a apelor utilizate și pluviale, construcția, întreținerea și iluminarea străzilor și drumurilor publice locale, colectarea și gestionarea deșeurilor, întreținerea terenurilor pentru depozitarea acestora sunt domenii proprii de activitate a APL de nivel unu.

Cum a fost menționat anterior, rezultatele chestionării APL-urilor din raionul Cahul cu privire la existența serviciului de colectare în localități, denotă că pe lângă cele 2 UAT-uri deservite de către ÎM GCLC, în raion serviciul de colectare și transportare a deșeurilor este organizat / prestat încă în 9 UAT-uri, dintre care 4 UAT sunt deservite de către o ÎM din localitate, fie prin contractarea unui agent economic din localitate ce deține un tractor sau camion, iar 5 UAT-uri sunt deservite de către întreprinderi intercomunitare (Borceag, Chioselia Mare, . Respectiv doar operatorul din mun. Cahul, și operatorii intercomunitari ce deservește cele 5 UAT-uri, dețin tehnica și echipament specializat de colectare și transportare a deșeurilor, celelalte primării fiind nevoite să se descurce în funcție de posibilitățile existente.

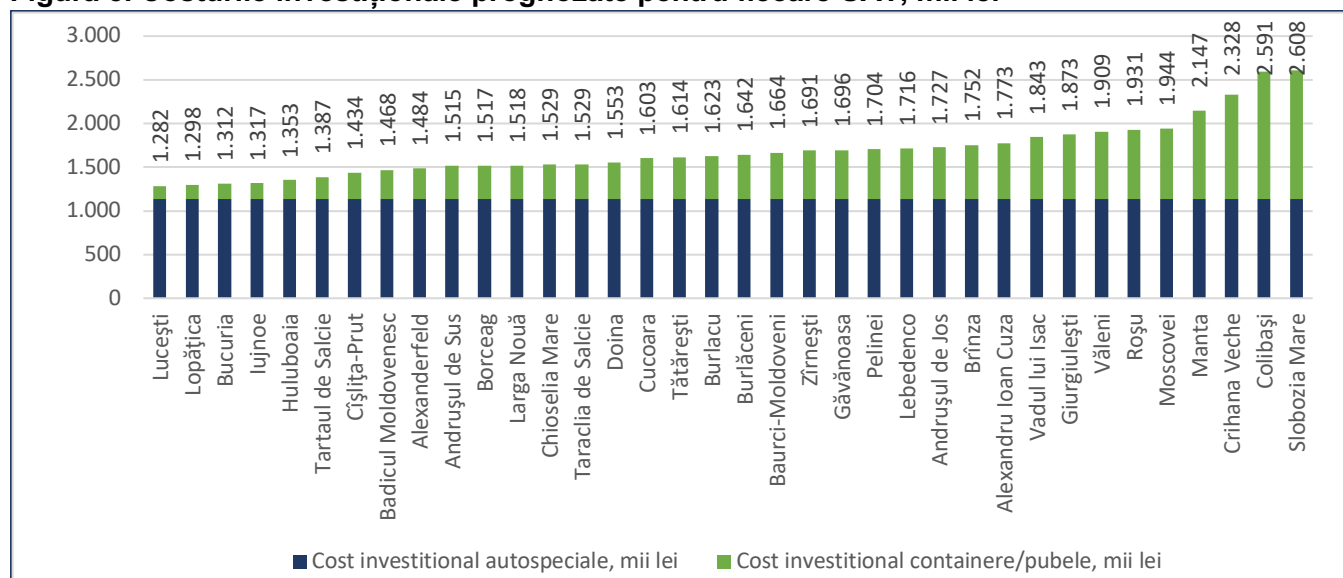
Astfel, în vederea îmbunătățirii organizării și prestării serviciului de colectare și transportare a deșeurilor în raionul Cahul, sunt posibile 2 alternative care sunt prezentate după cum urmează:

- *Scenariul a)* serviciu organizat **individual** de fiecare localitate;
- *Scenariul b)* serviciu organizat **în comun** prin intermediul Cooperării Intercomunitare.

5.1. Previziuni socio-economice privind organizarea individuală a serviciului de salubritatea

Conform proiecțiilor financiare elaborate, în cazul în care serviciul s-ar organiza și presta de fiecare primărie *în mod individual*, investițiile medii pe UAT ar constitui 1.691,0 mii lei, iar pentru toate cele 36 UAT-uri (cu excepția mun. Cahul): $1.691,0 \times 36 = 60.876,0$ mii lei. Cea mai mică investiție ar constitui 1.282,0 mii lei în s. Lucești, iar cea mai mare în satul Slobozia Mare în valoare de 2.608,0 mii lei. Figura următoare prezintă costurile investiționale estimative pentru fiecare primărie în parte. Costurile investiționale detaliate pentru colectare și transportarea deșeurilor sunt prezentate în **Anexa 2**.

Figura 5. Costurile investiționale prognozate pentru fiecare UAT, mii lei

Astfel, doar pentru organizarea și prestarea serviciului de colectare și transportare a deșeurilor, o autoritate publică locală ar trebui să suporte în medie cheltuieli totale insuportabile, luând în considerație că bugetul aprobat a celui mai mare UAT din raionul Cahul (excepție mun. Cahul) – satul Slobozia Mare – constituie pentru anul 2021 – 15.187,6 mii lei, iar pentru celei mai mici (satul Lucești) – 1.220,3 mii lei, aceasta ar însemna că costurile investiționale ale serviciului de colectare a deșeurilor ar reprezenta 17,1% din bugetul primăriei localității mai mari, și va depăși bugetul celei mai mici localități cu 5%. Astfel, se atestă o compatibilitate redusă a capacității primăriilor de a dezvolta și presta individual serviciul de colectare a deșeurilor.

Mai mult ca atât, costurile investiționale au fost estimate doar pentru serviciul de colectare și transportare a deșeurilor la gropile de gunoi neautorizate. În cazul dezvoltării unui sistem integrat de management a deșeurilor (pe lângă colectare și transportare, fiind realizată colectarea selectivă, sortarea, reciclarea, compostarea și depozitarea deșeurilor reziduale la o groapă de gunoi ce corespunde normelor ecologice), costurile ar crește de cel puțin 3 ori.

În vederea estimării costurilor de operare și mentenanță a serviciului de colectare și transport al deșeurilor ce ar trebui suportate de către fiecare primărie din raion, au fost utilizate următoarele ipoteze privind costurile și cheltuielile:

Cheltuieli generale și administrative:

- Fiecare primărie creează individual o întreprindere municipală care să gestioneze serviciul;
- Fiecare întreprindere creată are angajați cu următoarele salarii: 1 administrator (8000 lei/lună), 1 contabil (6000 lei/lună), 1 curier (3500 lei/lună), 1 șofer (6000 lei/lună) și 2 lucrători operaționali (3500 lei/lună);
- Contribuțiile de asigurări sociale 24%⁴ la suma salariilor calculate lunar pentru toți angajații;
- Fiecare întreprindere este dotată cu 1 autospecială și cu containere sau pubele în funcție de numărul populației și mărimea medie a unei gospodării de 2,3 persoane pe gospodărie;
- Fiecare primărie suportă cheltuieli de dezvoltare instituțională a întreprinderii în valoare de 100,0 mii lei (pentru reparație încăperii administrative a ÎM, procurare de tehnică și soft necesar pentru contabilitate și instruire pentru personalul administrativ);
- Cheltuieli pentru întreținerea oficiului: energie electrică 500 lei/lună; apă și canalizare 300 lei/lună; internet – 200 lei/lună; pachet telefonie mobilă 100lei/persoană/lună și cheltuieli cu energia termică în mediu 200 lei/lună)

Costurile directe și indirecte de prestare a serviciului:

Costuri directe:

- Capacitatea medie zilnică de evacuare a unei autospeciale de 16 m³: 5 tone/zi
- Consum de combustibil pe zi: 50 l/zi
- Costul unui litru de combustibil: 15 lei/litru
- Uleiuri, lubrifianți, antigel și filtre: 5% din consumul de combustibil;

Costuri indirecte:

- Uzura mijloacelor fixe inclusă în costuri repartizată pe 10 ani în cazul autospeciialelor și 7 ani pentru containere/pubele;
- Costul anvelopelor 35,0 mii lei pentru 1 set, termen de utilizare 4 ani;
- Reparația autospeciialelor 10% din consumul de combustibil;

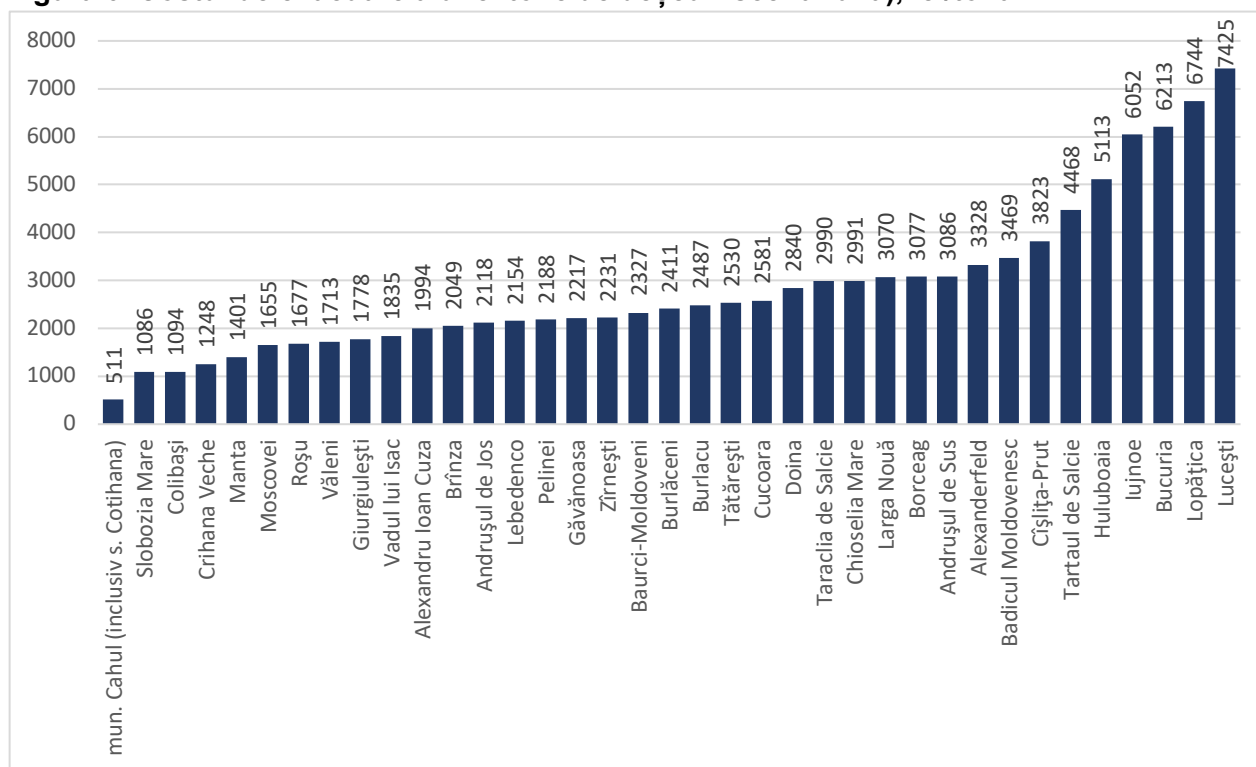
⁴ Anexa 1 la Legea 489 privind sistemul public de asigurări sociale din 08.07.1999

- Haine și încălțăminte specială pentru personalul tehnic 1 set pe unitate de personal, cost estimativ 1000 lei/set, termen de utilizare 2 ani;
- Alte costuri indirecte (asigurare autospecială, testare tehnică și taxa de drumuri) – 6300 lei/an.

Conform proiecțiilor financiare elaborate, în cazul în care serviciul s-ar organiza și presta de fiecare primărie **în mod individual**, cheltuielile și costurile totale anuale de operare și mentenanță a serviciului de colectare și transportare a deșeurilor (excepția mun. Cahul), ar varia între 692,0 mii lei anual (s. Lucești) și 1.029,0 mii lei (s. Slobozia Mare). Prestarea serviciului în mun. Cahul ar costa 6.869,0 mii lei. Proiecțiile financiare ale conform ipotezelor descrise mai sus sunt prezentate în **Anexa 3**.

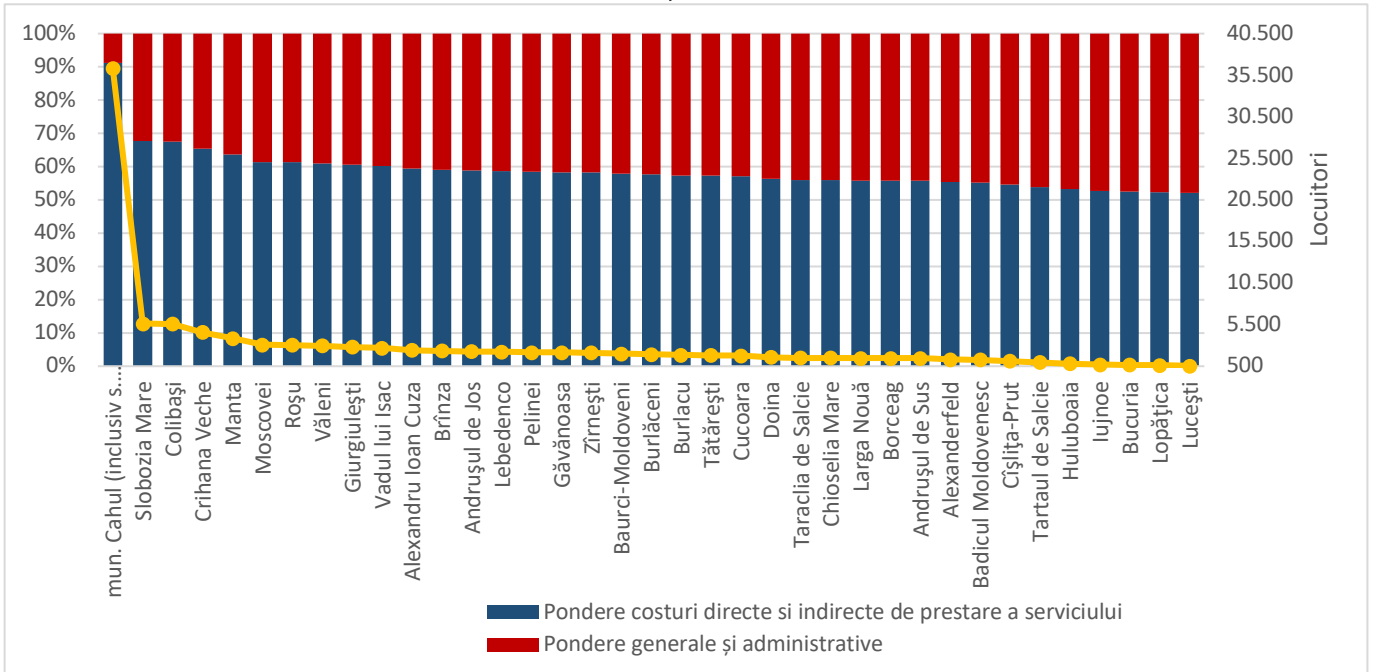
În funcție de cantitatea de deșeuri generată de către fiecare UAT, a fost calculat costul mediu de colectare și transportare a unei tone de deșeuri la groapa de gunoi. Acesta variază de la 1.086,0 lei/tonă în s. Slobozia Mare la 7.425 lei/tonă în s. Lucești. În mun. Cahul costul de evacuare a unei tone de deșeuri este de 511,0 lei. Respectiv constatăm că costul de evacuare a unei tone de deșeuri ar fi de circa 14 ori mai mare în s. Lucești față de mun. Cahul, și de 7 ori mai mare față de cea mai mare localitate rurală din raion – s. Slobozia Mare. Figura următoare prezintă costul prognozat de evacuare a unei tone de deșeuri în fiecare din UAT-urile raionului Cahul.

Figura 6. Costul de evacuare a unei tone de deșeuri scenariul a), lei/tonă

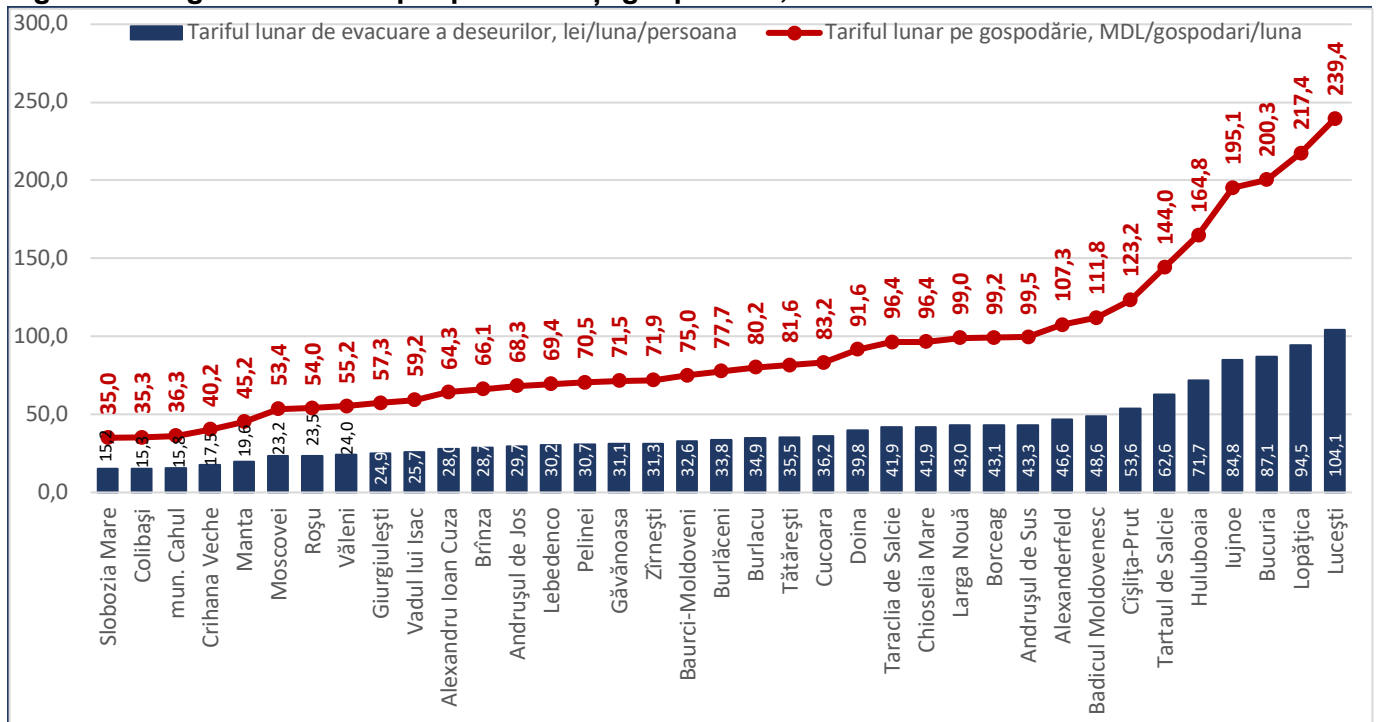
Structura costului de evacuare a serviciului este prezentată în figura de mai jos. Din figură observăm că ponderea cheltuielilor administrative în costul de evacuare a unei tone de gunoi, descrește odată cu creșterea numărului de beneficiari, variază de la 9% pentru mun. Cahul la 48% pentru s. Lucești, totodată reprezentând și eficiența prestării serviciului.

Figura 7. Structura costului de evacuare în funcție de numărul de beneficiari

În funcție de costul de evacuare a unei tone de deșeuri, a fost estimat și tariful pe care trebuie să-l suporte o persoană și o gospodărie⁵ care beneficiază de serviciu. Tarifele lunare pe persoană și pe gospodărie pentru fiecare UAT sunt prezentate în figura de mai jos. Din figură observăm că cele mai mic tarif este în Slobozia Mare de 15,2 lei/persoană/lună iar cel mai mare în s. Lucești de circa 7 ori mai mare sau 104,1 lei/persoană/lună.

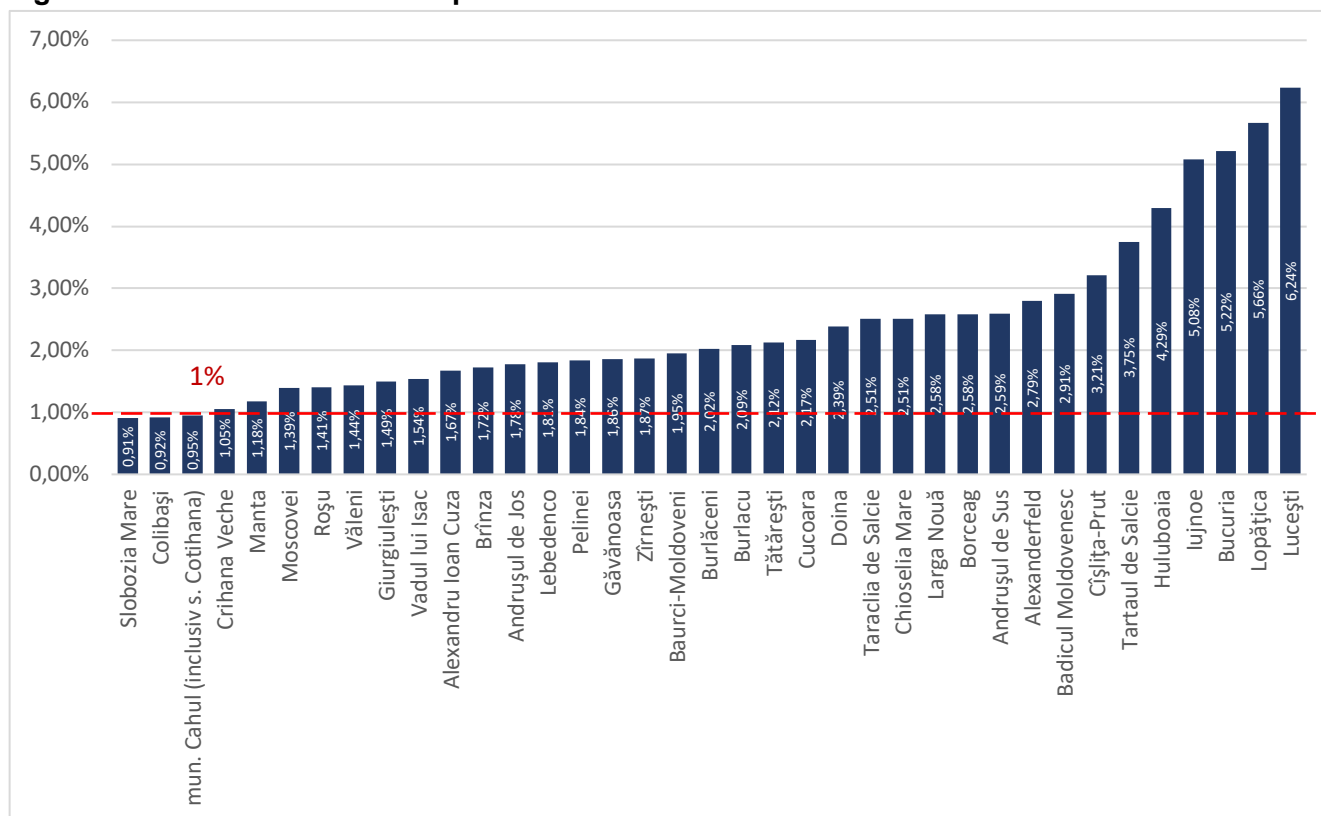
Figura 8. Proгноza tarifulor per persoană și gospodărie, MDL/luna

⁵ Conform BNS mărimea medie a unei gospodării în 2019 este de 2,3 locuitori

Pentru a vedea dacă gospodăriile ar putea suporta facturile pentru serviciul de salubritate organizat, trebuie analizat **indicele de suportabilitate a populației**, ce reprezintă raportul dintre tariful lunar suportat de o gospodărie și veniturile lunare disponibile ale unei gospodării. În conformitate cu practica internațională, **costul lunar pe familie/gospodărie achitat pentru serviciul de evacuare a deșeurilor, nu trebuie să depășească 1%** din venitul mediu al unei familii (gospodării). Pentru aceasta, au fost estimate veniturile lunare disponibile a unei familii la nivel de raion în 2019⁶ și constituiau 3838,9 lei/gospodărie, iar tarifele pe gospodărie au fost raportate la acest indicator. Rezultatele sunt prezentate în figura de mai jos.

Figura 9. Analiza indicelui de suportabilitate

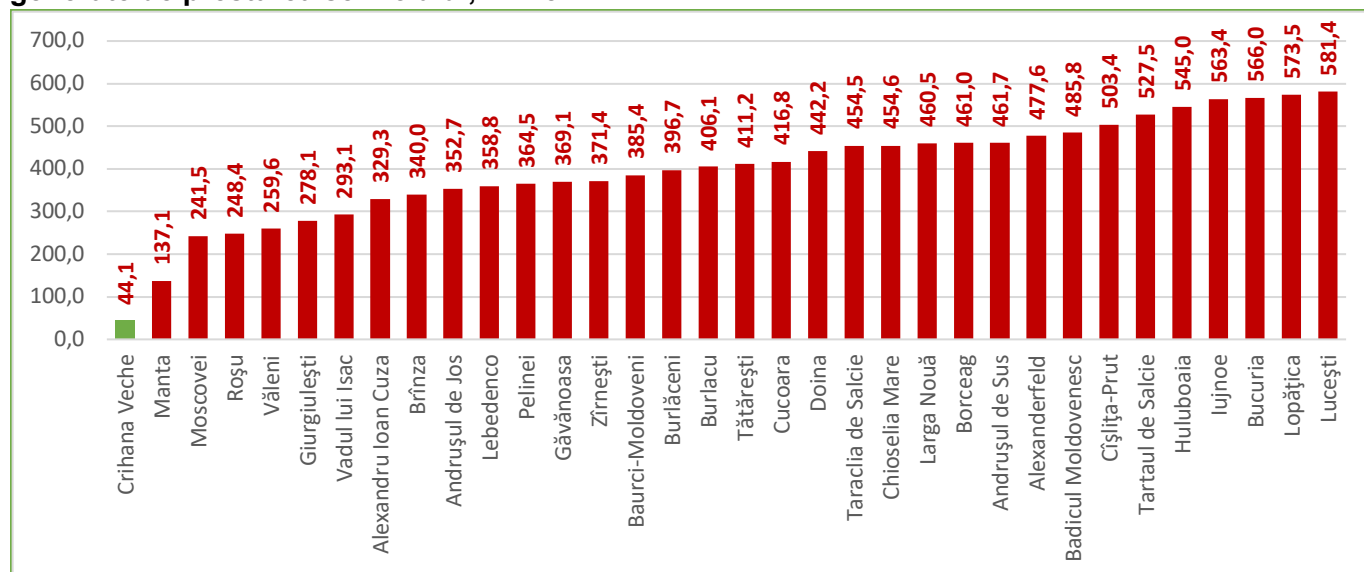
Din figură observăm că indicele de suportabilitate este mai mic de 1% în 3 UAT-uri (Cahul, Slobozia Mare, Colibași), lucru ce denotă că pe lângă mun. Cahul în care deja funcționează un serviciu de salubritate, încă în 2 UAT-uri ar putea fi organizat serviciul în mod individual, care ar fi viabil financiar și ar putea fi întreținut dacă ar fi aplicat un tarif mediu lunar în valoare de 1% din veniturile disponibile ale gospodăriilor.

De asemenea la limita abordabilității de 1% se află și UAT Crihana Veche, în care ar putea fi organizat serviciul și ar fi viabil, însă cu un mic suport financiar din partea consiliului local de 44,1 mii lei anual.

În restul UAT-urilor, serviciul nu este viabil din punct de vedere financiar deoarece consiliile locale ar trebui să aloce surse financiare din bugetul local pentru acoperirea pierderilor generată de întreținerea serviciului de salubritate de la 137,1 mii lei anual în cazul UAT Manta până la 581,4 mii anual în cazul UAT Lucești.

⁶ Conform BNS, 2019 ultimul an pentru care sunt disponibile date

Figura 10. Sursele financiare din bugetul local ce ar trebui orientate pentru acoperirea pierderilor generate de prestarea serviciului, mii lei

Prognozele prezentate mai sus prezintă doar situația în care primăriile organizează doar serviciul de colectare și transportare a deșeurilor la gropile de gunoi proprii (majoritatea neautorizate).

În cazul în care ar fi asigurată colectarea selectivă, sortarea, compostarea și tratarea deșeurilor, tarifele vor crește cu minim 10lei/persoană/lună. Conform Studiul de Fezabilitate pentru ZMD 3, costul anual de operare a depozitului regional în primul an de activitate total pentru zona de management a deșeurilor constituie 40,4 milioane lei. Acest cost ar majora prețul de evacuare a unei tone de gunoi cu 1.479,1 lei/tonă în primul an de operare, ceea ce ar majora tariful per persoană cu 7,3 lei lunar. În acest caz tariful per persoană lunar în mun. Cahul ar constitui 23,1 lei/persoană/lună, și în localitatea cu cel mai ineficient tarif – Lucești – 111,4 lei/persoană/lună, ambele depășind limita abordabilității de 1%.

În cele ce urmează, sunt prezentate prognozele economico financiare conform scenariului de organizare a serviciului de salubritate prin cooperarea intercomunitară, prin crearea unui operator raional, în conformitate cu studiul de fezabilitate pentru ZMD 3 și recomandările de organizare instituțională a serviciului propuse de studiul de fezabilitate pentru ZMD 5.

5.2. Previțiuni socio-economice privind organizarea serviciului de salubritate prin cooperarea intercomunitară

O alternativă optimă a organizării și prestării serviciului de colectare și transportare a deșeurilor pentru diminuarea cheltuielilor și îmbunătățirii calității serviciului este dezvoltarea în comun a serviciului prin *cooperare inter – comunitară*.

Astfel, ar avea loc eficientizarea serviciului prin reducerea numărului unităților tehnice și echipamentelor procurate, numărului de încăperi reparate/construite, numărului de personal implicat:

36 autospeciale => 10 autospeciale

36 încăperi administrative reparate => 1 încăpere administrativă existentă

36 operatori creați de consiliile locale => 1 operator existent

36 administratori, 36 contabili, 36 curieri => 1 administrator, 1 contabil șef, 1 contabil și 10 curieri

36 șoferi și 72 lucrători operativi => 10 șoferi și 20 lucrători operativi

La sfârșitul anului 2019, Banca Europeană de Investiții (BEI) a acordat un împrumut de 100 de milioane de euro către Republica Moldova pentru finanțarea îmbunătățirilor aduse serviciilor de gestionare a deșeurilor solide. Prima tranșă a împrumutului (25 milioane EUR) este prevăzută pentru implementarea proiectului-pilot în Zona de Management a Deșeurilor (ZMD) nr. 5 (raioanele Nisporeni, Călărași și Ungheni), începând cu 2021, dar și pentru ZMD nr.3 în componența căreia intră și r. Cahul. Conform Studiului de Fezabilitate elaborat în 2015 pentru ZMD nr. 3 au fost prognozate investiții în valoare totală de 17,6 mln EUR, dintre care circa jumătate vor reveni raionului Cahul.

Conform aranjamentelor instituționale propuse de studiului de fezabilitate pentru ZMD 5 actualizat, și la nivelul ZMD 3 din punct de vedere instituțional este planificată crearea unui operator regional care va gestiona un depozitul regional, ce va deservi cele 5 raioane (Cahul, Cantemir, Taraclia și Vulcănești și Ceadr-Lunga), iar colectarea și transportarea deșeurilor va fi efectuată de 5 operatori raionali, care vor fi constituiți în baza celor mai mari operatori existenți la nivelul fiecărui raion.

Prin urmare, pentru valorificarea investiției ce urmează a fi oferită de BEI/BERD, după pilotarea primului proiect în ZMD 5, este necesară inițierea cooperării inter-comunale între primăriile raionului Cahul.

5.2.1. Costuri investiționale

Costuri investiționale. Conform Studiului de Fezabilitate pentru ZMD nr. 3, investițiile planificate urmează a fi realizate timp de 3 ani, în primul an vor fi efectuate cheltuieli de proiectare, și inițiate investițiile în construcții și vor fi procurate echipamentele, instrumentele și vehiculele necesare pentru a începe deservirea. Suma inițială a investițiilor în ZMD 3 și defalcarea acestora pe ani sunt prezentate în tabelul de mai jos.

Tabel 16: Defalcarea costurilor de investiții ale proiectului pentru ZMD 3

		Total	Anul 2	Anul 3	Anul 4
Investiții în colectarea deșeurilor reziduale	EUR	5.097.000	2.889.742	2.207.258	0
Investiții în colectarea separată a deșeurilor	EUR	764.000	433.150	330.850	0
Investiții specifice, Cahul	EUR	6.111.606	3.464.973	2.239.562	407.071
Investiții specifice, Cantemir	EUR	1.061.327	601.719	459.608	0
Investiții specifice, Taraclia	EUR	2.165.068	1.227.484	937.583	0
Alte cheltuieli generale	EUR	970.000	549.941	420.059	0
Cheltuieli neprevăzute	EUR	1.475.000	836.251	638.749	0
Total	EUR	17.644.000	10.003.260	7.233.670	407.071
Programarea implementării investițiilor			56,7%	41,0%	2,3%

Sursa: SF ZMD3, 2015, GIZ/MSPL

Din totalul investițiilor prevăzute în proiect circa jumătate sau 168 mln MDL (circa 8,4 mln EUR⁷) sunt planificate pentru raionul Cahul. Suma inițială a investițiilor în r. Cahul și defalcarea acestora pe ani sunt prezentate în tabelul de mai jos.

Tabel 17: Defalcarea costurilor de investiții ale proiectului pentru Cahul

		Total	Anul 1	Anul 2	Anul 3	Anul 4
Investiții în colectarea deșeurilor reziduale	EUR	1.936.860		1.098.102	838.758	0
Investiții în colectarea separată a deșeurilor	EUR	290.320		164.597	125.723	0
Investiții specifice Cahul		6.111.606		3.464.973	2.239.562	407.071
Total	EUR	8.338.786	0	4.727.672	3.204.043	407.071
Programarea investițiilor	implementării		0,0%	56,7%	38,4%	4,9%

Sursa: SF ZMD3, 2015, GIZ/MSPL

Depozitul regional, stația de sortare și stația de compostare, precum și echipamentele și mașinările aferente gestiunii acestora, vor reveni unui operator regional, care va fi creat pe parcursul implementării proiectului.

Din investiția planificată în proiect, operatorul raional din Cahul va obține autospecialele pentru evacuarea deșeurilor și pubelele/containerele pentru colectarea deșeurilor reziduale în valoare de 1.936,9 mii EUR, precum și cele pentru colectarea selectivă a deșeurilor în valoare de 290,3 mii EUR.

5.2.2. Costuri operaționale

Conform studiului de fezabilitate proiectul în ZMD 3 trebuia să înceapă în anul 2020. Reieșind din realitățile existente, experții au estimat că sistemul va începe funcționarea în anul 2026

În studiul de fezabilitate, costurile operaționale au fost calculate luând în considerare două condiții: costurile sistemelor existente de gestionare a deșeurilor înregistrate în perioada 2012-2014 (în cele mai mari întreprinderi ce prestează serviciul la nivelul raioanelor Cahul, Cantemir și Taraclia) și utilizate pentru estimarea costurilor înainte de darea în exploatare a noului sistem.

În tabelul de mai jos sunt prezentate costurile pentru sistemul existent până în anul 2025 (doar ale operatorului din Cahul), atunci când sistemul va fi înlocuit.

Tabel 18: Prognoza costurilor operaționale (2021-2025)

		2021	2022	2023	2024	2025
Costuri sistemul existent	mii MDL/an	5.334,5	5.676,4	5.752,8	5.830,6	5.909,8
Salarii	mii MDL/an	1.449,4	1.556,1	1.591,1	1.626,9	1.663,5
Asigurări sociale	mii MDL/an	382,8	411,0	420,3	429,7	439,4
Benzina	mii MDL/an	1.870,9	1.984,1	2.003,9	2.024,0	2.044,2
Piese de schimb	mii MDL/an	102,1	108,2	109,3	110,4	111,5
Amortizare	mii MDL/an	464,8	488,0	488,0	488,0	488,0
Alte cheltuieli directe	mii MDL/an	113,9	120,8	122,0	123,2	124,4
Cheltuieli generale și administrative	mii MDL/an	950,6	1.008,1	1.018,2	1.028,4	1.038,7

Sursa: Calcule conform SF ZMD3, 2015, GIZ/MSPL

⁷ În conformitate cu Studiul de fezabilitate pentru Zona de Management a Deșeurilor nr. 3, ce urmează a fi finanțat de BEI și BERD (investiție estimată doar pentru raionul Cahul)

Costurile sistemului existent la nivel de raion, înainte de construirea sistemului nou vor evolua de la 5.334,5 mii MDL în anul 2021 până la 5.908,8 mii MDL în anul 2025.

Costurile operaționale pentru sistemul nou au fost estimate în mii MDL începând cu 2026 de la inițierea investițiilor, în conformitate cu calculele tehnice ale sistemului pentru perioada 2026-2046 (costuri constante). Acestea au fost extrase din Studiul de Fezabilitate doar pentru raionul Cahul.

Tabel 19: Prognoza costurilor operaționale – costuri de colectare și transport (2026-2045)

Costuri operaționale de colectare pentru sistemul propus (mii MDL)	2026	2030	2035	2040	2045
Costuri colectare reziduala Cahul					
Salarii	2.453	2.682	2.997	3.350	3.662
Combustibil	7.684	7.996	8.404	8.832	9.191
Ulei	768	800	840	883	919
Camioane întreținere	1.437	1.496	1.572	1.652	1.719
Containere întreținere	202	210	221	232	241
Costuri colectare reciclabile Cahul					
Salarii	180	196	219	245	268
Combustibil	1.491	1.551	1.631	1.714	1.783
Ulei	149	155	163	171	178
Camioane întreținere	227	236	248	261	272
Containere întreținere	25	26	27	28	29
Costuri operaționale totale	14.615	15.347	16.322	17.369	18.263

Sursa: Calcule conform SF ZMD3, 2015, GIZ/MSPL

Prognoza costurilor operaționale aferente activităților de transfer, procesare și eliminare (ale operatorului regional), este prezentată sintetic în tabelul următor:

Tabel 20: Prognoza costurilor operaționale – costuri de transfer și procesare (2026-2045)

Costuri operaționale de transfer și procesare pentru sistemul propus (mii MDL)	2026	2030	2035	2040	2045
Operare Cantemir	1.600	1.688	1.806	1.933	2.043
Operare Taraclia	2.226	2.359	2.537	2.731	2.899
Operare Cahul	5.046	5.314	5.670	6.055	6.469
Costuri totale de transfer și procesare	8.873	9.360	10.013	10.719	11.411
Costuri totale de transfer și procesare acoperite de raionul Cahul (38%)	3.372	3.557	3.805	4.073	4.336

Sursa: Calcule conform SF ZMD3, 2015, GIZ/MSPL

Prognoza costurile ce țin de deprecierea și înlocuirea mijloacelor fixe ale operatorului raional și celui regional (doar cota parte a raionului Cahul), este prezentată sintetic în tabelul următor:

Tabel 21: Prognoza costurilor ce țin de depreciere și înlocuirea MF (2026-2045)

Costuri privind deprecierea și înlocuirea mijloacelor fixe (mii MDL)	2026	2030	2035	2040	2045
Deprecierea MF operator raional Cahul de colectare	1.990	1.990	1.990	1.990	1.990
Deprecierea MF operator regional (cota r. Cahul – 45%)	8.406	8.406	8.528	8.546	8.546
Costuri totale privind deprecierea și înlocuirea mijloacelor fixe	10.395	10.395	10.518	10.535	10.535

Sursa: SF ZMD5, actualizat 2020, GIZ/MSPL

Costurile totale ale sistemului propus sunt prezentate în tabelul de mai jos, care conține costurile de colectare, cele de transfer și prelucrare și cele de înlocuire a MF.

Tabel 22: Prognoza costurilor totale (2024-2042)

Costuri totale (mii MDL)	2026	2030	2035	2040	2045
Costuri operaționale de colectare (1)	14.615	15.347	16.322	17.369	18.263
Costuri totale de transfer și procesare (2)	3.372	3.557	3.805	4.073	4.336
Deprecierea MF operator raional Cahul (ce țin de colectare) (3)	1.990	1.990	1.990	1.990	1.990
Deprecierea MF operator regional (cota r. Cahul – 45%) (4)	8.406	8.406	8.528	8.546	8.546
Costuri totale doar colectare (1+2+3)	16.605	17.337	18.311	19.358	20.252
Costuri totale sistem integrat (1+2+3+4)	28.382	29.299	30.645	31.978	33.134

Sursa: Calcule conform SF ZMD3, 2015, GIZ/MSPL

Costurile totale doar al sistemului nou de colectare a deșeurilor au fost estimate ca fiind în creștere de la 16.605 mii MDL în anul 2026 până la 20.252 mii MDL în anul 2045.

Costurile totale ale sistemului integrat nou de gestionare a deșeurilor au fost estimate ca fiind în creștere de la 28.382 mii MDL în anul 2026 până la 33.134 mii MDL în anul 2045.

5.2.3. Tarifele și suportabilitatea acestora

Sistemul tarifar propus se studiu de fezabilitate sugerează aplicarea unui tarif unic în toată zona proiectului, și respectiv în tot raionul Cahul. În același timp, vor exista două tarife unice pentru raion, care vor fi aplicate față de:

- Populație;
- Instituții publice, agenți economici și producători.

Tarifele au fost calculate ținând cont de următoarele ipoteze:

- Recuperarea costurilor (inclusiv cele investiționale) va fi garantată;
- Tarifele trebuie să fie accesibile pentru populație.

Tabel 23: Prognoza tarifului (2025-2046)

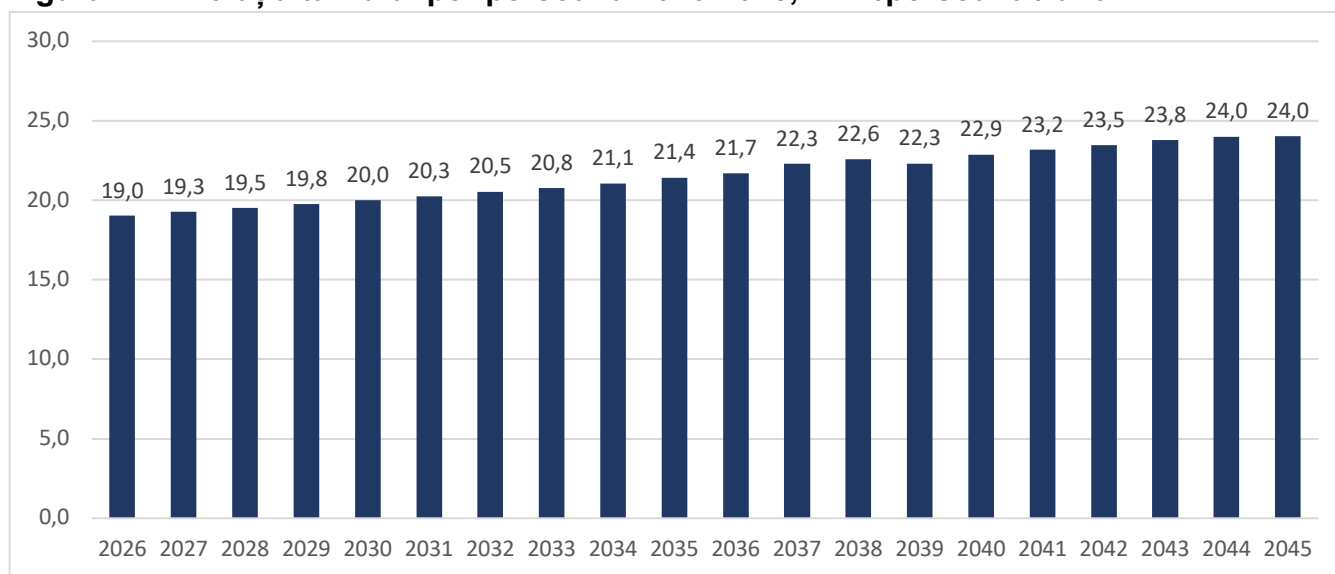
		2026	2030	2035	2040	2045
Costul de evacuare a unei tone sistem colectare și evacuare	MDL/tonă	599,8	619,1	644,6	671,9	696,9
Costul achitat de o persoană la nivel de raion	MDL/persoană /an	133,6	142,1	153,5	166,1	176,2
Tarif lunar per persoană (la nivel de raion)	MDL/persoană /lună	11,1	11,8	12,8	13,8	14,7
Costul de evacuare a unei tone sistem integrat	MDL/tonă	1.025,2	1.046,4	1.078,8	1.110,0	1.140,1
Costul achitat de o persoană la nivel de raion	MDL/persoană /an	228,3	240,1	256,9	274,4	288,3
Tarif per persoană pe lună (per raion)	MDL/persoană /lună	19,0	20,0	21,4	22,9	24,0

Sursa: Calcule conform SF ZMD3, 2015, GIZ/MSPL

Eficiența prestării serviciului de colectare și transportare prin cooperarea intercomunitară este demonstrată prin tariful obținut de 11,1 MDL/persoană/lună, ce este cu circa 40% mai mic decât tariful obținut de cel mai eficient operator activ din raion (mun. Cahul – 15,8 lei/persoană/lună), în cazul organizării individuale a serviciului de către primărie.

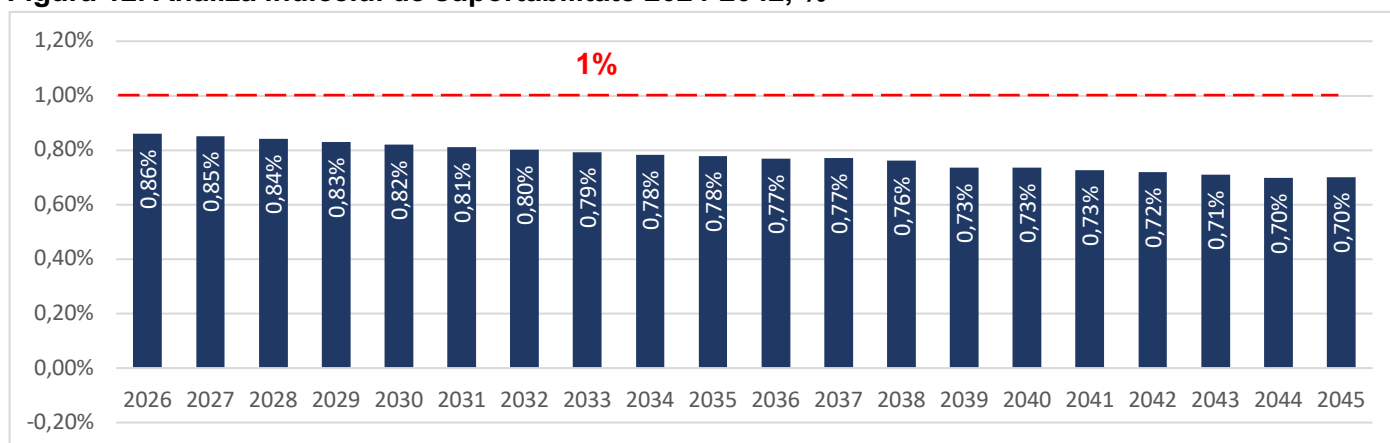
Tariful lunar prognozat pentru o persoană în cazul unui sistem integrat ce include colectare, transferul și procesarea în anul 2026 va constitui 19,0 MDL/persoană /lună și va crește gradual până la 24,0 MDL/persoană /lună până în 2045. Figura următoare prezintă prognoza evoluției tarifului lunar per persoană în perioada 2024-2042.

Figura 11. Evoluția tarifului per persoană 2026-2045, MDL/persoană /lună

Pe parcursul întregii perioade analizate, tariful este suportabil pentru populație, și descrește de la 0,86% în 2026 la 0,70% în 2045. Figura următoare prezintă analiza indicelui de suportabilitate a tarifului de către populație pentru anii 2024-2042.

Figura 12. Analiza indicelui de suportabilitate 2024-2042, %

5.3. Concluzii și recomandări

Urmare a analizei celor 2 scenarii de organizare a serviciului în localitățile raionului Cahul pot fi formulate următoarele *concluzii*:

- În cazul în care serviciul s-ar organiza și presta de fiecare primărie *în mod individual*:
 - investițiile medii pe UAT ar constitui 1.691,0 mii lei, cea mai mică fiind de 1.282,0 mii lei, iar cea mai mare 2.608,0 mii lei, fiind insuportabile pentru primării;
 - costurile totale anuale de operare și mentenanță a serviciului de colectare și transportare a deșeurilor (excepția mun. Cahul), ar varia între 692,0 mii lei anual (s. Lucești) și 1.029,0 mii lei (s. Slobozia Mare);
 - costul de evacuare a unei tone de deșeuri ar fi de circa 14 ori mai mare în s. Lucești față de mun. Cahul, și de 7 ori mai mare față de cea mai mare localitate rurală din raion – s. Slobozia Mare;
 - cel mai mic tarif ar fi în c. Slobozia Mare de 15,2 lei/persoană/lună iar cel mai mare în s. Lucești de circa 7 ori mai mare sau 104,1 lei/persoană/lună;
 - conform indicelui de suportabilitate, pe lângă mun. Cahul, încă în 2 UAT-uri serviciul ar putea fi organizat în mod individual, care ar fi viabil financiar și ar putea fi întreținut dacă ar fi aplicat un tarif mediu lunar în valoare de 1% din veniturile disponibile ale gospodăriilor;
 - în cazul în care ar exista un depozit regional, tariful per persoană lunar în mun. Cahul ar constitui 23,1 lei/persoană/lună, și în localitatea cu cel mai ineficient tarif – Lucești – 111,4 lei/persoană/lună, ambele depășind limita abordabilității de 1%.
- În cazul în care serviciul este dezvoltat în comun prin *cooperare intercomunitară*:
 - Va fi instituționalizat un operator raional ce va colecta și transporta deșeurilor la depozitul regional care va fi gestionat de un operator regional care va fi responsabil de tratarea deșeurilor;
 - Tariful lunar prognozat pentru o persoană în cazul unui sistem integrat ce include colectare, transferul și procesarea în primul an de operare ar constitui 19 MDL/persoană /lună;
 - Tariful ar suportabil pentru populație pe parcursul întregii perioade de viață a proiectului, și nu depășește 0,75% din veniturile disponibile ale populației.

Astfel, în contextul implementării și oportunității oferite de management al deșeurilor pentru zona de management a deșeurilor 3, se recomandă dezvoltarea în comun a serviciului de colectare și transport a deșeurilor prin *cooperarea intercomunitară*, care pe lângă beneficiile financiare oferite, va contribui și la îmbunătățirea stării ecologice precum și a aspectului localităților din raion. Cu toate că sistemul integrat este de 6 ori mai scump decât investițiile necesare pentru dezvoltarea serviciului în mod individual, acesta oferă tarife mai accesibile populației și prevede toate etapele de gestionare a deșeurilor de la colectare până la tratarea acestora.

6. PLANUL DE INVESTIȚII PENTRU MODERNIZAREA ȘI EXTINDEREA SERVICIULUI

În scopul asigurării funcționalității curente a întreprinderii GCL Cahul sunt necesare investiții imediate pentru achiziția unei autospeciale și a unui buldozer pentru lucrări la depozitul de deșeuri. De asemenea, sunt necesare investiții pentru îmbunătățirea spațiilor de deservire a tehnicii și echipamentelor. În scopul asigurării accesului transportului specializat către depozitul de deșeuri pe tot parcursul anului și în condiții meteorologice nefavorabile este necesară reparația unei porțiuni de drum de 1150 m.

Pentru diminuarea implicării angajaților întreprinderii în procesul de colectare a deșeurilor este necesar de achiziționat aproximativ 1000 de pubele cu volumul de 120 litri pentru distribuirea în sectorul de case individuale. Pentru îmbunătățirea condițiilor de activitatea a angajaților întreprinderii și sporirea eficienței energetice a operatorului, este necesară renovarea acoperișului și fațadei clădirii administrative a ÎM GCLC. Costurile investițiilor necesare pentru menținerea și îmbunătățirea condițiilor de activitate a operatorului este de aproximativ 410 mii EUR.

Tabel 24: Costul estimativ al utilajelor și echipamentelor necesare

	Echipamentul	Capacitatea	Unități	Descriere	Prețul unitar, euro	Prețul total, euro
1	Camion	18 m ³	1	Colectarea prin sistemul de aducere	130 000	130 000
2	Buldozer	-	1	Pentru compactarea deșeurilor la depozit	150 000	150 000
3	Pubele	120 l	1000	Colectare din poartă în poartă	30	30 000
4.	Reparația drumului tehnologic		1150 m	Drum de acces către depozit	35 000	35 000
5.	Reparația fațadei și acoperișului clădirii administrative	-	1	Reparația fațadei și acoperișului clădirii administrative	65 000	65 000
Total, investiții						410 000

Studiului de Fezabilitate pentru ZMD 3, prevede investiții pentru raionul Cahul în valoare de 168 mln MDL (circa 8,4 mln EUR⁸), inclusiv:

- ✓ Construcția depozitului regional, stației de sortare și de compostare și infrastructurii acestuia în valoare de 122,0 mln MDL (circa 6,1 mln EUR);
- ✓ Procurarea autospeciilor și containerelor pentru evacuarea deșeurilor reziduale și reciclabile în valoare de 46,0 mln MDL (circa 2,3 mln EUR).

Depozitul regional, stația de sortare și stația de compostare, precum și echipamentele și mașinările vor reveni unui operator regional, care va fi creat pe parcursul implementării proiectului. Din investiția planificată în proiect, ÎM GCLC va obține autospeciile pentru evacuarea deșeurilor și pubelele/containerelor pentru colectarea deșeurilor reziduale, precum și colectarea selectivă a deșeurilor.

Extinderea serviciului de MDS trebuie să țină cont de prevederile Strategiei Naționale de Dezvoltare "Moldova 2030", pilonul "mediul ambiant sănătos." Mai mult decât atât, echipamentul care va fi achiziționat în cadrul procesului de extindere trebuie să aibă în vedere Programul de promovare a economiei verzi, inclusiv politica publică privind "Transportul Public Curat", care urmează a fi implementată de Ministerul Agriculturii, Dezvoltării Regionale și Mediului.

⁸ În conformitate cu Studiul de fezabilitate pentru Zona de Management a Deșeurilor nr. 3, ce urmează a fi finanțat de BEI și BERD (investiție estimată doar pentru raionul Cahul)

Totodată, autospecialele pot contribui substanțial la poluarea mediului, în special din cauza faptului că operează zilnic, conduc distanțe lungi până la depozitul de deșeuri și petrec mult timp în trafic și la punctele de colectare. Din acest considerent, autovehiculele care vor fi achiziționate pentru parcul operatorului trebuie să se încadreze în categoria de transport mai puțin poluant (diesel EURO 6, gaz natural comprimat, gaz petrolier lichefiat sau vehicule electrice) pentru a reduce poluarea aerului și emisiile de gaze cu efect de seră generate de transport.

Se recomandă ca extinderea serviciului de MDS prestat de ÎM GCLC să se realizeze în baza disponibilității primăriei de a adera la acest serviciu și a gradului de pregătire a populației de a beneficia de acest serviciu.

7. CADRUL LEGAL ȘI ARANJAMENTE INSTITUȚIONALE

7.1. Cadrul legal de reglementare a domeniului de gestionare a deșeurilor

Legislația în domeniul gestionării deșeurilor include un șir de acte normative, care reglementează:

- prevederi generale privind organizarea gestionării deșeurilor la nivel național, inclusiv în funcție de tipul acestora;
- dispoziții specifice organizării gestionării deșeurilor la nivel de APL, inclusiv delegarea gestiunii serviciului.

Actul de bază în domeniul gestionării deșeurilor este Strategia de gestionare a deșeurilor în Republica Moldova pentru anii 2013-2027, adoptată prin Hotărârea Guvernului nr. 248 din 10 aprilie 2013, care identifică aspectul important care contribuie la stabilirea unui sistem de management integrat al deșeurilor la nivel regional – „promovarea cooperării interraionale, în vederea stabilirii asociațiilor regionale de management al deșeurilor, cu definirea rolurilor distincte în cadrul sistemului instituțional”.

Domeniul de gestiune a deșeurilor este reglementat de Legea nr. 209/2016 privind deșeurile. Pentru implementarea Legii nr. 209/2016, au fost aprobate mai multe acte normative de importanță esențială:

- Lista deșeurilor, aprobată prin HG nr. 99/2018, prin care este aprobat un Clasificator al deșeurilor, inclusiv al celor periculoase;
- Regulamentul sanitar privind gestionarea deșeurilor rezultate din activitatea medicală, aprobat prin HG nr. 696/2018;
- Regulamentul privind deșeurile de echipamente electrice și electronice, aprobat prin HG nr. 212/2018;
- Regulamentul privind ambalajele și deșeurile de ambalaje, aprobat prin HG nr. 561/2020;
- Regulamentul privind gestionarea bateriilor și acumulatorilor și deșeurilor de baterii și acumulatori aprobat prin HG nr. 586/2020.

Legea 209/2006 stabilește un șir de atribuții relevante APL în domeniul gestionării deșeurilor (art. 11), cum ar fi:

- a) crearea unui sistem eficient de colectare, de asigurare etapizată a condițiilor pentru colectare separată și de transportare a deșeurilor și stabilirea modului de funcționare a acestuia, în conformitate cu prevederile prezentei legi și ale altor acte normative;
- b) alocarea terenurilor necesare pentru colectarea separată a deșeurilor, inclusiv pentru colectarea deșeurilor de produse supuse reglementărilor de responsabilitate extinsă a producătorului, dotarea acestora cu containere specifice tipurilor de deșeuri, precum și funcționalitatea acestora;
- c) amenajarea unor spații speciale pentru depozitarea deșeurilor colectate separat, dimensionate corespunzător, pentru a asigura protecția mediului și a sănătății populației;
- d) depozitarea deșeurilor municipale doar în locurile special amenajate, în corespundere cu documentația de urbanism;
- e) evidența datelor și informațiilor privind deșeurile și gestionarea deșeurilor municipale colectate de la populație, de la unitățile comerciale și instituții, în bază de contract, raportând anual aceste date, prin intermediul operatorilor de gestionare a deșeurilor municipale, Ministerului Agriculturii, Dezvoltării Regionale și Mediului, în conformitate cu metodologia de ținere a evidenței și de transmitere a informației, aprobată de Guvern.

Inclusiv articolul citat la alin. (2) prevede că APL *contribuie, în limitele competențelor stabilite de prezenta*

lege, la stabilirea unui sistem de management integrat al deșeurilor la nivel regional și asigură cooperarea regională în vederea constituirii asociațiilor regionale de management al deșeurilor.

7.2. Organizarea și procedura de delegare a gestiunii serviciului

Legea nr. 435/2006 privind descentralizarea administrativă prevede că unul din domeniile proprii de activitate ale APL de nivelul I este colectarea, asigurarea etapizată a condițiilor pentru colectare separată și transportarea deșeurilor, inclusiv salubritatea și întreținerea terenurilor pentru depozitarea acestora (art. 4 alin. (1) lit. b).

Potrivit art. 14 alin. (1) din Legea nr. 1402/2002, Autoritățile administrației publice locale au competența exclusivă privind înființarea, organizarea, coordonarea, monitorizarea și controlul funcționării serviciilor publice de gospodărie comunală, precum și crearea, administrarea și exploatarea bunurilor proprietate publică din infrastructura edilitară a unităților administrativ-teritoriale respective.

Acest act normativ definește serviciul de salubritate și înverzire a localităților ca fiind **totalitatea activităților și lucrărilor de colectare, transportare, sortare, prelucrare, tratare, valorificare, neutralizare (incinerare) și depozitare a deșeurilor menajere, precum și măturatul, spălatul și stropitul străzilor, înverzirea lor, lucrărilor de dezinfecție, deratizare și ecarisaj** – și una din atribuțiile de bază ale APL.

Legea 1402/2002 prevede posibilitatea organizării serviciului public de salubritate la nivel regional, în cazul adoptării deciziilor în acest sens de către APL-urile din regiune care urmează a fi deservite de către operatorul regional.

Ideea cooperării între autorități este susținută prin art. 5 din *Legea nr. 435/2006 privind descentralizarea administrativă*, care stipulează, că autoritățile publice locale de nivelurile întâi și doi, precum și cele centrale pot coopera, în condițiile legii, pentru a asigura realizarea unor proiecte sau servicii publice care solicită eforturi comune ale acestor autorități. Acordurile încheiate în acest sens stabilesc activitățile care trebuie desfășurate prin cooperare, în condițiile legii, în strictă conformitate cu resursele bugetare și cu responsabilitățile asumate de ele în mod clar, sursele de finanțare, limitele puterii de luare a deciziilor separat pentru fiecare nivel de autoritate publică și termenele de implementare a acordului. Aplicând aceste norme domeniului gestionării deșeurilor se va ține cont de necesitatea asigurării continuității, din punct de vedere cantitativ și calitativ, în furnizarea/prestarea serviciilor de gospodărie comunală pe bază contractuală, accesibilitate egală la serviciile publice furnizate/prestate pe bază contractuală, așa cum este prevăzut în art. 12 din Legea nr. 1402/2002.

Legea nr. 1402/2002 (art. 17) oferă două opțiuni pentru organizarea serviciului de salubritate: (i) prin gestiunea cu resurse proprii (gestiunea directă), sau (ii) delegarea către un operator terț (gestiunea delegată). Gestiunea directă este realizată prin compartimentele specializate, organizate în cadrul autorităților administrației publice locale (art. 18 alin. (2)). Gestiunea delegată se realizează prin contract de parteneriat public-privat. Respectiv, autoritățile administrației publice locale pot apela la unul sau la mai mulți operatori cărora le-a fost încredințată, în baza contractului respectiv, gestiunea furnizării/prestării serviciilor publice de gospodărie comunală, precum și administrarea și exploatarea sistemelor publice tehnico-edilitare (art. 19 alin. (1)).

Alegerea formei de gestiune a serviciului public se realizează prin decizia Consiliului local (art. 17 alin. (1) din Legea nr. 1402/2002).

Semnarea unui contract de delegare va avea loc în condiții de respectare a prevederilor legislației în vigoare, anume:

- adoptarea de organul deliberativ din cadrul APL a deciziei de delegare a gestiunii serviciului

- public de salubritate;
- selectarea partenerului privat (operatorului) prin licitație publică, potrivit prevederilor art. 21 alin. (2) din Legea nr. 1402/2002;
 - semnarea contractului de delegare cu conținut obligatoriu:
 - a. modul de îndeplinire de către operatori a obligațiilor asumate;
 - b. calitatea serviciilor furnizate/prestate;
 - c. parametrii serviciilor furnizate/prestate;
 - d. modul de administrare, exploatare, conservare și menținere în funcțiune a sistemelor publice din infrastructura edilitară a localităților, precum și activitatea de dezvoltare și/sau modernizare a acestor sisteme;
 - e. modul de formare și de stabilire a tarifelor la serviciile publice de gospodărie comunală furnizate/prestate.

Contractul de delegare va include și prevederi cu privire la modul de administrare a terenurilor alocate depozitării deșeurilor.

De menționat că, prin prisma Legii nr. 1402/2002, operatorii beneficiază de același regim juridic, indiferent de tipul de proprietate și forma juridică de organizare. Delegarea gestiunii serviciilor publice de gospodărie comunală către operatori se va face în condiții de transparență, prin licitație publică organizată conform legii⁹ (art. 21).

7.3. Aranjamente instituționale și legale privind serviciul de management al deșeurilor

Cooperarea intercomunitară în scopul managementului comun al domeniului gestionării deșeurilor presupune colaborare multilaterală a APL-urilor care decid soluționarea în comun a sarcinii de organizare a serviciului public de salubritate pe teritoriul localităților.

Cadrul legal permite organizarea cooperării APL-urilor fără crearea persoanei juridice:

- Cadrul legal permite organizarea cooperării APL-urilor sub forma de asociere a localităților prin semnarea unui Acord de către APL-uri participante fără crearea persoanei juridice. O formă mai dezvoltată este asociație în participațiune¹⁰, care presupune, de fapt, crearea unei forme similare societății civile¹¹.

În contextul ultimelor modificări ale cadrului legal, opțiunile care presupun instituționalizarea cooperării intercomunitare cu crearea persoanei juridice nu sunt realizabile:

- instituția publică de interes local, prevăzută de art. 14 alin. (2) lit. h) și, respectiv, art. 43 alin. (1) lit. p) din Legea nr. 436/2006, nu dispune de reglementare legală necesară privind înregistrarea acestei forme fondate de mai multe APL;
- Uniunile persoanelor juridice – forma de cooperare, folosită în trecut, a fost echivalată cu asociația obștească prin art. 28 alin. (2) din Legea nr. 86/2020 cu privire la organizațiile necomerciale. Concomitent, aceeași lege (art. 11 alin. (3)) interzice Autorităților publice să devină membri ai

⁹ O singură excepție prezintă serviciul public de alimentare cu apă și de canalizare, gestiunea căruia poate fi delegată direct operatorilor înființați către autoritățile administrației publice locale sau centrale de specialitate, cu capital social public majoritar (art. 21 din Legea nr. 1402/2002, art. 13 alin. (12) din Legea nr. 303/2013),

¹⁰ Legea Nr. 74/2020 privind achizițiile în sectoarele energiei, apei, transporturilor și serviciilor poștale menționează asociația în participațiune, ca forma de colaborare pentru participarea comună în procedurile de achiziții publice

¹¹ Prin contract de societate civilă, două sau mai multe persoane (asociați, participanți) se obligă reciproc să urmărească în comun scopuri economice ori alte scopuri, fără a constitui o persoană juridică, împărțind între ele foloasele și pierderile (art. 1296 din Codul Civil nr. 1107/2002)

asociațiilor obștești.

Asocierea fără crearea persoanei juridice este o formulă aplicată pentru cooperarea localităților, susținută și de cadrul legal în vigoare, deși efectele acesteia sunt limitate prin caracterul său consultativ. Asociație în participațiune prezintă o formă dezvoltată a asocierii simple ale APL, această formă permite asumarea de către APL-uri a dezvoltării și realizării proiectelor comune de investiții, participarea la licitații comune, asumarea obligațiilor de implementare a deciziilor adoptate de Grupul de lucru.

Ținând cont de conținutul cadrului legal actual, forma optimă de cooperare intercomunitară poate fi realizată printr-un parteneriat dezvoltat, format în baza asociației în participațiune:

- Semnarea **Acordului de asociere** prin care se decide crearea asociației în participațiune, se declară voința de a coopera privind managementul deșeurilor pe teritoriile administrate organizat în baza unor principii comune, stabilite prin Acordul de asociere. Acordul este semnat în temeiul Deciziilor Consiliilor locale ale APL-urilor participante.
- Crearea unui **Grup de lucru** (organul deliberativ al asociației) din reprezentanții localităților delegați prin Deciziile Consiliilor Locale. Grupul de lucru va fi creat ca organ de conlucrare permanent, care va participa la elaborarea documentelor de viziune comune pentru toată aria localităților participante, documentelor de bază pentru transmiterea serviciului în gestiune operatorului: Regulamentul serviciului, indicatori de calitate, calculul și propunerea spre aprobare Consiliilor locale a mărimii tarifului sau a taxei locale. Grupul de lucru va deține un rol principal în procesul de monitorizare a activității operatorului (operatorilor) pe teritoriul localităților participante și elaborarea strategiilor de dezvoltare a serviciului.
- Participarea în calitate de **co-fondatori în capitalul statutar al unui operator regional** este o altă latură a cooperării localităților, care poate fi realizată prin crearea unei entități economice, participând cu aport material pentru asigurarea bazei materiale a activității acesteia. Această opțiune poate fi realizată prin înregistrarea unei întreprinderi sub forma de societate pe acțiuni (exemplu: Societatea pe acțiuni responsabilă pentru prestarea serviciilor de colectare, transport și eliminare a deșeurilor municipale în raioanele Șoldănești și Rezina) sau societății cu răspundere limitată, alte forme nefiind recomandate.
- Asocierea autorităților contractante¹² pentru selectarea unui singur operator în domeniul gestionării deșeurilor prin semnarea **Acordului de asociere (pentru achiziții publice)**, elaborării documentației tehnice comune și participării împreună în procedura de licitație.

Până la lansarea activității unui operator regional este important de menționat că pe teritoriul raionului Cahul activează mai multe companii care colectează deșeurile de la populație, unele fiind fondate de către APL. Astfel, o soluție de cooperare ar fi contractarea mai multor operatori pentru prestarea diferitor activități: colectarea, transportarea, sortarea și depozitarea deșeurilor.

Domeniul gestionării deșeurilor cunoaște exemple de cooperare intercomunitară, realizate pe teritoriul Republicii Moldova:

- Societatea pe acțiuni responsabilă pentru prestarea serviciilor de colectare, transport și eliminare a deșeurilor municipale în raioanele Șoldănești, Florești și Rezina;
- Întreprinderea Municipală „Uniserv-Com”;
- Asociația de gestionare a deșeurilor în Regiunea de Dezvoltare Sud – uniunea persoanelor juridice.

Societatea pe acțiuni responsabilă pentru prestarea serviciilor de colectare, transport și eliminare a deșeurilor municipale în raioanele Șoldănești și Rezina a fost creată prin asocierea a peste 20 de APL-

¹² în baza art. 13 alin. (3) din Legea nr. 131/2015 privind achizițiile publice „autoritate contractantă este și o **asociație de autorități contractante**, membrii căreia desemnează din rândul lor, prin act juridic civil, o persoană juridică care îi reprezintă, în calitate de achizitor unic, în raporturile cu orice operator economic”

uri și un Consiliu raional (Șoldănești), care au creat o societate pe acțiuni responsabilă pentru prestarea serviciilor de colectare a deșeurilor municipale, serviciilor de transport și de eliminare a deșeurilor (servicii de operare). Delegarea serviciului este realizată de către fiecare APL prin semnarea cu operatorul creat a unui Acord de delegare a serviciului.

Alte soluții de cooperare intercomunitară în domeniul gestionării deșeurilor au fost implementate la sudul Republicii Moldova. În 2017, localitățile com. Vinogradovca, com. Budăi, s. Musaitu, com. Salcia (r- Taraclia), com. Burlăceni, com. Moscovei (r. Cahul), com. Carbalia (r. Vulcănești) s-au asociat prin semnarea Acordului de asociere pentru crearea Întreprinderii Municipale „Uniserv-Com” cu scop de prestare a serviciilor de gospodărie comunală, inclusiv salubritate. ÎM „Uniserv-Com” la moment este funcțională.

Totuși, este important de menționat că, după crearea acestei întreprinderi și odată cu intrarea în vigoare a Legii nr. 246/2017 și HG nr. 484/2019 nu se recomandă înregistrarea acestor forme de întreprinderi, inclusiv în legătură cu lipsa clarității privind procesul de înregistrare.

Asociația de gestionare a deșeurilor în Regiunea de Dezvoltare Sud a fost fondată ca uniune de persoane juridice în contextul implementării Strategiei regionale de gestionare a deșeurilor pentru Regiunea de Dezvoltare Sud din 08.11.2011, care stipulează că o asociație a APL-urilor este cel mai important model al cooperării inter municipale. Asociația de gestionare a deșeurilor în Regiunea de Dezvoltare Sud a fost creată în 2012, însă la moment nu este lucrativă¹³.

7.4. Modelul instituțional potrivit pentru funcționarea operatorului

Legislația în vigoare și practica acumulată propune mai multe opțiuni pentru instituționalizarea operatorului de gestionare a deșeurilor, care pot fi organizate în limitele modelului selectat de APL: gestiunea directă sau cea delegată:

Opțiunea 1: Gestiunea directă;

Opțiunea 2: Gestiunea delegată pe bază de tarif;

Opțiunea 3: Gestiunea delegată pe bază de taxă locală pentru salubritate.

Tabel 25: Opțiuni pentru instituționalizarea operatorului

Opțiunea 1: Gestiunea directă

este realizată prin structuri specializate (interne) din cadrul Primăriei (art. 18 alin. (2) din Legea 1402/2002)

Etapele de implementare:

- în baza unui studiu de oportunitate, APL adoptă decizia privind alegerea formei de gestiune

¹³ Deși formula de cooperare în baza Asociației de gestionare a deșeurilor în Regiunea de Dezvoltare Sud este recomandată de Strategia de gestionare a deșeurilor în Republica Moldova pentru anii 2013-2027, la data de 11.06.2020 a fost adoptată Legea nr. 86/2020 cu privire la organizațiile necomerciale, în vigoare din 28.08.2020, care prevede în art. 28 alin. (2), că „la data intrării în vigoare a prezentei legi, uniunile de persoane juridice se consideră reorganizate de drept în asociații obștești”, or forma de asociere în uniune a persoanelor juridice este exclusă. Totodată, art. 11 alin. (3) al Legii conține interdicția pentru APL de a constitui organizații necomerciale și nu pot deveni membri ai asociațiilor obștești. Astfel, în contextul cadrului legal actual aceasta formă de asociere nu este aplicabilă.

directă a serviciului public;

- este creată subdiviziunea internă pentru prestarea serviciului public de salubritate beneficiarilor din raza teritorială a UAT;
- APL, prin decizia Consiliului local, instituie taxa locală pentru salubritate (art. 289 alin. (2) lit. p))

Avantaje:

1. Nu este necesară organizarea licitației publice pentru selectarea operatorului;
2. Taxa pentru salubritate acoperă 100% de persoane, înregistrate cu viza de domiciliu în raza UAT;
3. Prestarea serviciilor populației nu este bazată pe relații contractuale.

Dezavantaje:

1. APL poartă răspundere pentru calitatea prestării serviciului public de salubritate;
2. APL urmează să asigure prestarea serviciilor conform prevederilor Legii 209/2016, inclusiv prin obținerea actelor permise;
3. Aplicarea uniformă a taxei pentru salubritate persoanelor înregistrate cu viza de domiciliu în raza UAT va genera acumularea datoriilor istorice cu potențial minim de încasare;
4. Taxa pentru salubritate aprobată reflectă sine-costul serviciului, fără adaosul comercial, astfel efecte financiare nu permit acumularea mijloacelor bănești pentru dezvoltarea serviciului.

Opțiunea 2: Gestiunea delegată pe bază de tarif

este realizată prin contractarea operatorului terț, inclusiv înființat de APL (art. 19 alin. (1) din Legea 1402/2002)

Etapele de implementare:

- în baza unui studiu de oportunitate, APL adoptă decizia privind alegerea formei de gestiune delegată a serviciului public de salubritate;
- elaborarea și aprobarea documentației tehnice (Caietul de sarcini, model de contract de delegare a gestiunii cu anexe necesare, etc.) pentru selectarea operatorului;
- licitația publică pentru selectarea operatorului;
- Operatorului câștigător, prin decizia Consiliului local, îi este atribuit contractul de delegare a gestiunii serviciului public de gestionare a deșeurilor;
- adoptarea deciziei Consiliului local privind transmiterea bunurilor – obiectelor de infrastructură, aferente prestării serviciului;
- semnarea contractului de delegare a gestiunii serviciului public de salubritate;
- aprobarea prin decizia Consiliului local a mărimii tarifului perceput de la beneficiarii de servicii.

Avantaje:

1. răspunderea pentru calitatea prestării serviciului revine operatorului;
2. perceperea tarifului justificat din punct de vedere economic permite realizarea investițiilor în infrastructura serviciului, îmbunătățirea condițiilor de prestare;
3. operatorul eligibil urmează a fi autorizat în condițiile Legii 209/2016, fără a lua în considerație forma acestuia (SA, SRL, ÎM, etc.), acest fapt garantează un anumit nivel de calitate a serviciilor prestate de operator;
4. operatorul preia întreaga logistică, de la contractarea beneficiarilor, asigurarea lor cu tomberoane, până la colectarea plății pentru serviciile prestate, soluționarea litigiilor, etc.
5. contractul de delegare poate prevedea obligații privind realizarea investițiilor în infrastructura localității;
6. contractul de delegare poate prevedea obligații privind plata redevenței APL – *nu este recomandat la etapa inițială*;
7. este posibilă subcontractarea altui operator pentru elemente separate ale serviciului de salubritate (transportare, colectare, etc.)

Dezavantaje:

1. contractarea individuală și benevolă a consumatorilor, realizată de operator, este condiționată de dorința consumatorului; ca rezultat o parte din gospodării nu sunt acoperite de serviciul de salubritate;
2. rezultatul financiar al operatorului pe teritoriul UAT depinde de numărul de gospodării contractate;
3. contractul de delegare a gestiunii ÎM, create de APL, nu poate fi atribuit direct, evitând procedura de licitație;
4. în cazul operatorului ÎM, cheltuielile pentru obținerea actelor permise necesare sunt suportate de APL, care, de asemenea, urmează să doteze ÎM cu bunuri și obiecte de infrastructură în conformitate cu cerințele legislației mediului pentru asigurarea autorizării activității acesteia;
5. complexitatea procedurilor de delegare a gestiunii serviciului.

Opțiunea 3: Gestiunea delegată pe bază de taxă locală

este realizată prin contractarea operatorului terț, inclusiv, înființat de APL (art. 19 alin. (1) din Legea 1402/2002)

Etapele de implementare:

- în baza unui studiu de oportunitate, APL adoptă decizia privind alegerea formei de gestiune delegată a serviciului public de salubritate;
- elaborarea și aprobarea documentației tehnice (Caietul de sarcini, model de contract de delegare a gestiunii cu anexe necesare, etc.) pentru selectarea operatorului;
- licitația publică pentru selectarea operatorului;
- Operatorului câștigător, prin decizia Consiliului local, îi este atribuit contractul de delegare a gestiunii serviciului public de gestionare a deșeurilor;
- adoptarea deciziei Consiliului local privind transmiterea bunurilor – obiectelor de infrastructură, aferente prestării serviciului;
- semnarea contractului de delegare a gestiunii serviciului public de salubritate;
- APL prin decizia Consiliului local instituie taxa locală pentru salubritate (art. 289 alin. (2) lit. p)).

Avantaje:

1. răspunderea pentru calitatea prestării serviciului revine operatorului;
2. operatorul eligibil urmează a fi autorizat în condițiile Legii 209/2016, fără a lua în considerație forma acestuia (SA, SRL, ÎM, etc.), acest fapt garantează un anumit nivel de calitate a serviciilor prestate de operator;

Dezavantaje:

1. aplicarea uniformă a taxei pentru salubritate persoanelor înregistrate cu viza de domiciliu în raza UAT va genera acumularea datoriilor istorice cu potențial minim de încasare;
2. risc de aprobare a taxei pentru salubritate în mărime demotivantă pentru operator, deciziile fiind politizate;

3. contractul de delegare poate prevedea obligații privind realizarea investițiilor în infrastructura localității;
4. contractul de delegare poate prevedea obligații privind plata redevenței APL – *nu este recomandat la etapa inițială*;
5. prestarea serviciului acoperă 100% de gospodării;
6. este posibilă subcontractarea altui operator pentru elemente separate ale serviciului de salubritate (transportare, colectare, etc.)

3. există risc înalt de tergiversarea plăților operatorului pentru serviciile prestate în cazul încasării taxei pentru salubritate în bugetul local și utilizării mijloacelor financiare pentru alt scop;
4. APL este responsabilă pentru încasarea taxei de salubritate și plata sumei fixe operatorului – există risc că sumele încasate nu vor acoperi cheltuielile APL și va crea necesitatea alocării sumelor din bugetul APL;
5. contractul de delegare a gestiunii ÎM, create de APL, nu poate fi atribuit direct, evitând procedura de licitație;
6. în cazul operatorului ÎM, cheltuielile pentru obținerea actelor permise necesare sunt suportate de APL, care, de asemenea, urmează să doteze ÎM cu bunuri și obiecte de infrastructură conformate cerințelor legislației mediului pentru asigurarea autorizării activității acesteia;
7. complexitatea procedurilor de delegare a gestiunii serviciului;
8. în lipsa clarității cadrului legal, contractarea serviciului de către APL poate genera calcul și plata TVA de către operator.

Deși toate opțiunile propuse pot fi realizate la nivel local, gestiunea directă (Opțiunea 1) nu corespunde ideii de regionalizare a serviciului de salubritate pe teritoriul întregului raion.

Gestiunea delegată, realizată cu instituirea taxei locale pentru salubritate (Opțiunea 3) creează relații de dependență financiară a operatorului de la APL contractantă, fapt, care poate demotiva operatorii existenți în dorința de a-și extinde serviciile în localitatea respectivă. Totodată, Opțiunea dată asigură acoperirea cu servicii a întregului teritoriu al UAT (conform Caietului de sarcini).

Gestiunea delegată pe bază de tarif (Opțiunea 2) se bazează pe contractarea benevolă a serviciilor de către beneficiarii finali, astfel, nu poate fi asigurată acoperirea 100 din gospodării cu serviciile prestate. Totodată, perceperea directă a tarifului de la consumator pe bază de contract direct, încheiat de operator, motivează dezvoltarea permanentă a operatorului și creșterea calității serviciilor prestate. Gestiunea delegată pe bază de tarif este opțiunea recomandată pentru implementarea pe teritoriul raionului Cahul.

Activitățile ce țin de gestionarea deșeurilor pot fi realizate de un singur operator la nivel de regiune sau de mai mulți operatori, care sunt contractați pentru asigurarea unei acțiuni din lanțul de gestionare a deșeurilor: colectare și transportare, păstrare, eliminare și/sau valorificare, reciclare.

Pentru reflectarea cooperării intercomunitare, APL pot decide crearea operatorului, în care vor participa în calitate de fondator. Acest operator poate fi creat având una din forme organizatorico-juridice:

- Întreprindere municipală, deși nu este recomandată prin Legea nr. 246/2017;
- Societate pe Acțiuni (SA) cu capital public și/sau privat;
- Societate cu Răspundere Limitată (SRL) cu capital public și/sau privat.

Analiza formelor organizatorico-juridice evidențiază unele puncte punctele forte și puncte slabe aferente acestora.

Tabel 26: Soluții pentru forme organizatorice ale operatorului regional

Opțiunea	Puncte forte	Puncte slabe
Societate pe Acțiuni (capital public)	<ul style="list-style-type: none"> • reprezentarea intereselor tuturor APL-urilor fondatoare • număr nelimitat de APL participante • posibilitatea acceptării persoanelor juridice de drept privat în rândul acționarilor • nivelul avansat de independență față de fondatori, reprezentați prin organele de conducere și control • dezvoltarea capacităților profesionale • împărțirea costurilor / căpătarea beneficiilor • folosirea în comun a echipamentelor și instalațiilor • reprezentativitate crescută în raport cu o terță parte • capacitatea de atragere a investițiilor • drepturi de proprietate asupra bunurilor dobândite. 	<ul style="list-style-type: none"> • una din cele mai sofisticate forme organizatorice în ceea ce privește înregistrarea și administrarea activității • controlul din parte CNPF • proces decizional îndelungat de delegare a serviciului de către fiecare APL către operatorul regional • experiență redusă în dezvoltarea și aprobarea metodologiei de calcul a tarifelor • povară financiară pentru unele APL-uri, sub forma contribuției inițiale la capitalul social sau a co-finanțării investițiilor • renunțarea la delimitarea clară între rolul de beneficiar și cel de operator (APL-ul are dublu rol) în cazul în care nu se înființează o asocieră a APL-urilor care să delege serviciile companiei • lipsa experienței în operarea unui sistem regional, instalații conforme, etc. • APL cu contribuții mici – fără de drept de vot.
Întreprindere municipală (cu mai mulți fondatori) – nu este recomandată prin Legea nr. 246/2017	<ul style="list-style-type: none"> • asigură reprezentarea intereselor tuturor APL-urilor implicate • dezvoltarea capacităților profesionale • împărțirea costurilor / căpătarea beneficiilor • folosirea în comun a echipamentelor și instalațiilor • reprezentativitate crescută în raport cu o terță parte. 	<ul style="list-style-type: none"> • proces decizional îndelungat de delegare a serviciului de către fiecare APL către operatorul regional • procese decizionale care durează mai mult din cauza participării unui număr mare de APL-uri în procesul decizional • dificultate în aprobarea tarifelor • povară financiară pentru unele APL-uri sub forma contribuției inițiale la capitalul social sau a co-finanțării investițiilor • renunțarea la delimitarea clară între rolul de beneficiar și cel de operator (APL-ul are dublu rol) în cazul în care nu se înființează o asocieră a APL-urilor care să delege serviciile companiei • lipsa experienței în operarea unui sistem regional, instalații conforme, etc. • lipsa de lichiditate • experiență redusă în dezvoltarea și aprobarea metodologiei de calcul a tarifelor • posibilitatea înregistrării nu este clar stipulată.
Societatea cu Răspundere	<ul style="list-style-type: none"> • reprezentarea intereselor tuturor APL-urilor fondatoare 	<ul style="list-style-type: none"> • număr limitat de APL participante – până la 50

<p>Limitată (capital public)</p>	<ul style="list-style-type: none"> • posibilitatea acceptării persoanelor juridice de drept privat în rândul acționarilor • forma organizatorică ușor de gestionat în ceea ce privește înregistrarea, administrarea, raportarea • independența de fondatori, reprezentați prin organele de conducere și control • dezvoltarea capacităților profesionale • împărțirea costurilor / căpătarea beneficiilor • folosirea în comun a echipamentelor și instalațiilor • reprezentativitate crescută în raport cu o terță parte • capacitatea de atragere a investițiilor • drepturi de proprietate asupra bunurilor dobândite. 	<ul style="list-style-type: none"> • proces decizional îndelungat de delegare a serviciului de către fiecare APL către operatorul regional • experiență redusă în dezvoltarea și aprobarea metodologiei de calcul a tarifelor • povară financiară pentru unele APL-uri, sub forma contribuției inițiale la capitalul social sau a co-finanțării investițiilor • renunțarea la delimitarea clară între rolul de beneficiar și cel de operator (APL-ul are dublu rol) în cazul în care nu se înființează o asocieră a APL-urilor care să delege serviciile companiei • lipsa experienței în operarea unui sistem regional, instalații conforme, etc.
---	--	---

Pe teritoriul raionului Cahul activează mai mulți agenți economici care prestează servicii legate de evacuarea deșeurilor menajere. Totodată, nici unul nu deține actele permise necesare pentru gestionarea acestei activități. ÎM GCLC și-a extins serviciile pe un teritoriu mai larg, care include și municipiul Cahul. Astfel, întreprinderea prezintă un prestator cu potențial de extindere a serviciului pe întreagă regiune. Având în vedere existența mai multor prestatori, extinderea serviciului poate fi realizată prin cooperarea acestora, bazată pe diferite principii:

- subcontractarea agenților economici existenți pentru prestarea unor elemente ale serviciului de gestionare a deșeurilor menajere (colectare și transportare, etc.);
- fuziunea agenților economici existenți pentru crearea unui operator regional cu capital mixt – public și privat.

Contractul de delegare a gestiunii serviciului public de salubritate va fi pe o durată nu mai mică decât perioada recuperării investițiilor planificate, durata recomandată fiind de 25 ani. Contractul, în mod obligatoriu, va prevedea situațiile în care poate fi reziliat înainte de expirarea termenului acestuia, inclusiv, nerespectarea obligațiilor asumate privind cantitatea și calitatea serviciului prestat, utilizarea neconformă a bunurilor, proprietatea publică, nerespectarea planului de investiții și de dezvoltare, etc.

7.5. Sancționări legale în cazul utilizării necorespunzătoare a serviciului

Legislația în vigoare prevede sancțiuni pentru nerespectarea legislației privind deșeurile, expuse în art. 154 din Codul contravențional nr. 218/2008 – Încălcarea regulilor de gestionare a deșeurilor.

- Actul normativ prevede sancționarea operatorului pentru nerespectarea prevederilor legislației în vigoare în procesul de colectare, transportare, păstrare, eliminare a deșeurilor și/sau exploatarea instalațiilor, bunurilor gestionate. Persoanele juridice și fizice pot fi sancționate pentru nerespectarea obligațiilor legate de colectare a deșeurilor, predarea lor operatorului autorizat. În mod special, sunt supuse monitorizării acțiunile entităților cu responsabilitatea extinsă a producătorului¹⁴ - beneficiari de servicii

¹⁴ Art. 12 din Legea nr. 209/2016 privind deșeurile

Persoane cu funcție de răspundere din cadrul APL pot fi sancționate pentru:

- neasigurarea colectării și evacuării deșeurilor, admiterea stocării deșeurilor de orice proveniență;
- neîntreprinderea măsurilor de lichidare a gunoștilor neautorizate și necontrolate.

Atribuțiile de constatare a încălcărilor legislației, care atrag răspundere contravențională conform art. 154 al Codului Contravențional, revin primarului, viceprimarului, arhitectului-șef, șefii și șefii adjuncți ai subdiviziunilor specializate din cadrul administrației publice locale, specialiștii principali și specialiștii superiori din cadrul acestora desemnați de către primar. Procesul-verbal întocmit se remite pentru examinare Comisiei administrative de pe lângă autoritatea publică locală executivă, formate de către consiliul local (sătesc, comunal, orășenesc, municipal) în componența președintelui, vicepreședintelui, secretarului responsabil și a 4–7 membri.

Altă autoritate cu dreptul să constate contravenții, să încheie procese-verbale și să aplice sancțiuni este Inspectoratul pentru Protecția Mediului, prin persoanele abilitate cu funcții de control din cadrul instituției.

Îndeplinirea de către APL a atribuțiilor privind constatarea, examinarea și sancționarea persoanelor care încalcă prevederile legislației în vigoare în domeniul gestionării deșeurilor constituie o măsură importantă pentru ridicarea nivelului de responsabilitate a tuturor actorilor: de la beneficiar la funcționarii APL. În acest context, pentru organizarea eficientă a gestionării deșeurilor la nivel de regiune, este important să fie implementat un sistem adecvat de informare a beneficiarilor, prevenire a încălcării legislației în vigoare și sancționare corespunzătoare.

8. FORMULAREA ȘI ANALIZA OPȚIUNILOR

La analizarea opțiunilor s-a ținut cont de faptul că serviciul de gestionare a deșeurilor va fi prestat de un operator pentru întregul raion, în baza cooperării inter-municipale și a organizării instituționale, descrise în capitolul șapte.

8.1. Opțiunile tehnice de colectare și transportare a deșeurilor

Sistemul extins de management al deșeurilor solide prevede colectarea separată a deșeurilor reziduale și reciclabile. Există două forme de colectare a deșeurilor, fiecare implicând o calitate diferită a deșeurilor și costuri diferite pentru serviciu:

- Sistemul de colectare din poartă în poartă
- Sistemul de aducere.

Un sistem cu pubele individuale din plastic este potrivit pentru zonele cu case individuale, fiind preferabile pubele de plastic de 120 l, ce pot fi deplasate mai ușor de către proprietarii gospodăriilor, precum și de personalul de colectare a deșeurilor. Cu toate acestea, serviciul prestat cu pubele individuale implică costuri mai mari de implementare din cauza eficienței de încărcare mai mici a vehiculelor de colectare spre deosebire de containerele cu capacitatea de 1,1 m³. Limitările suplimentare de utilizare a pubelelor individuale vor exista în zonele rurale din cauza accesului dificil și a condițiilor proaste ale drumurilor locale.

Înainte de a alege un sistem, este important de a discuta cu –, și informa populația despre diferențele acestor două forme de colectare și costurile implicate. Un impediment la implementarea sistemului "din poartă în poartă" este infrastructura rutieră deplorabilă și accesul dificil al autospeciilor la unele case individuale. Pe de altă parte, sistemul de aducere permite încărcarea mai rapidă și instalarea platformelor de colectare pe căi accesibile pentru autospeciile de salubritate, fapt ce ar permite costuri operaționale mai mici. La etapa de consultare a populației, urmează a fi comunicată această informație pentru a alege sistemul optim atât pentru prestator, cât și pentru beneficiar.

În cazul sistemului de aducere, pentru o eficiență mai mare a serviciului de colectare și transportare a deșeurilor este important ca:

- Containerele să fie plasate într-un număr și într-o locație astfel încât să fie umplute în medie până la 80 - 90% în momentul golirii;
- Să fie la o rază de maxim 100 m de gospodăriile care transportă deșeurile la acest punct de colectare;
- Să fie ales pentru punctul de colectare un loc accesibil autospeciilor.

Colectarea separată a deșeurilor, de asemenea, are două opțiuni:

Tabel 27: Opțiuni de colectare separată a deșeurilor

Opțiuni		Avantaje	Dezavantaje
Opțiunea 1	Colectarea separată va fi efectuată în trei euro containere colorate de plastic cu capacitate de 1,1 m ³ : a. pentru hârtie și carton; b. pentru materiale plastice și metale; c. pentru sticlă.	Costuri de implementare mici Utilizarea echipamentului de colectare standard Tehnologii simple de sortare pentru deșeurile colectate.	Contaminarea posibilă a materialului colectat dacă deșeurile reziduale sunt eliminate în containere

Opțiunea 2	Toate deșeurile reciclabile vor fi colectate într-un euro container de plastic cu capacitate de 1,1 m3 (sistem uscat/umed).	Costuri de implementare mici Utilizarea echipamentului de colectare standard Sortare mai dificilă. Eforturi mai mici pentru gospodării în a separa deșeuri.	Contaminare mai mare a materialului. Colectarea sticlei în același container cu material plastic și hârtie.
------------	---	---	--

Sursa: MSPL/GIZ

Costul investiției de extinderea serviciului de colectare a deșeurilor la tot raionul depinde de frecvența de colectare a deșeurilor. Cu cât mai frecvent sunt golite containerele, cu atât mai puține containere sunt necesare, și cu cât mai rar sunt golite cu atât mai multe containere sunt necesare.

Pentru stabilirea frecvenței de colectare sunt utilizate următoarele ipoteze:

- Frecvența colectării în sate în scopuri sanitare și de prevenire a mirosului nu trebuie să fie mai mică decât o dată pe săptămână pentru containere cu capacitate de 1,1 m3 și o dată la două săptămâni pentru pubele cu capacitate de 120l. Frecvența de colectare a deșeurilor în sate ar putea fi ajustată în funcție de anotimp – mai des vara și mai rar iarnă.
- În zonele urbane containerele trebuie golite nu mai rar decât o dată pe săptămână.

Numărul și capacitățile containerelor și vehiculelor de colectare necesare corespund cantităților de deșeuri colectate, calculate pe baza numărului de locuitori deserviți și a ratelor respective de generare a deșeurilor pe cap de locuitor în zonele urbane și rurale pentru anul respectiv. Este luată în considerare cantitatea de deșeuri colectată separat.

8.2. Tratarea deșeurilor

Este încurajată utilizarea tehnologiilor pentru tratarea deșeurilor, cea mai accesibilă fiind compostarea. **Compostul** produs poate fi utilizat ca agent de condiționare a solului și se va potrivi pentru aplicații agricole. Deșeurile organice pot fi tratate de o manieră centralizată sau descentralizată. **Modelul centralizat** implică o infrastructură mai mare, cum ar fi o instalație pentru deșeurile organice din întreaga zonă, unde deșeurile sunt transportate din mai multe localități. Se obișnuiește ca astfel de proiecte să înceapă prin colectarea deșeurilor organice de la piețe, bucătării care produc la scară comercială și alte locații unde cantități mari de deșeuri organice nu sunt contaminate cu alte tipuri de deșeuri.

Modelul descentralizat pune accent pe procesarea și tratarea deșeurilor în proximitatea unde acestea sunt generate. În acest caz, localitățile ar putea susține rezidenții și afacerile în înființarea proiectelor de compostare la nivel de gospodărie, oferind, de exemplu, îndrumări cu privire la construirea unei lăzi mici pentru compost. Literatura de specialitate recomandă modelul descentralizat, datorită multiplelor avantaje, așa ca: mai puțin combustibil necesar ca rezultat al reducerii transportării deșeurilor organice grele și o flexibilitate sporită în cazul în care apar defecțiuni la sistemul central.

Pentru a încuraja acest model, ar putea fi instituite sancțiuni sau dimpotrivă, stimulente economice, cum ar fi interzicerea colectării deșeurilor organice, creșterea tarifului pentru evacuarea deșeurilor organice pentru a încuraja afacerile să direcționeze acest tip de deșeuri la tratare, precum și reducerea taxei/tarifului pentru gospodăriile care sortează corect deșeurile.

Conform studiului de fezabilitate pentru zona de management 5, se recomandă două tipuri de compostare:

- Compostarea în aer liber a deșeurilor verzi la stația centralizată de la depozitul raional de deșeuri. Acest proces ar putea fi pilotat prin compostarea deșeurilor verzi, generate de la întreținerea zonelor publice, testând astfel piața de compostare și acumulând experiență în domeniu.

2. Compostarea în gospodăriile individuale. Compostarea casnică înseamnă prepararea îngrășământului din deșeurile organice produse în gospodărie și utilizarea acestuia. Pentru aceasta, gospodăriile trebuie informate despre acest proces și să li se ofere câte un ghid pentru compostarea deșeurilor biodegradabile în gospodării (Chișinău, 2016).

Foto 1: Lăzi pentru compostare în gospodării individuale

Reducerea cantității de deșeuri pentru a fi transportată și depozitată este una din cele mai bune practici a unui program de MDS. Deșeurile pot fi recuperate la sursă, în timpul transportării sau la amplasamentul de depozitare a deșeurilor. Separarea la o etapă timpurie este preferabilă, deoarece duce la materiale mai curate și de o calitate mai mare și reduce costurile de transport și depozitare.

Localitățile trebuie să cunoască volumul de fiecare fracție de deșeuri pentru a estima cât mai corect frecvența de colectare a deșeurilor.

Stabilirea unei metode de recuperare a costurilor de la colectarea deșeurilor este o componentă cheie a unui program durabil și efectiv de colectare a deșeurilor.

9. CONCLUZII

Sistemul extins de management al deșeurilor solide prevede colectarea separată a deșeurilor reziduale și reciclabile. Fiecare APL va decide împreună cu comunitatea ce formă de colectare a deșeurilor să aleagă: din poartă în poartă sau prin aducere. În unele cazuri, în funcție de specificul localității, ambele forme pot fi realizate. Totuși, alegerea trebuie să țină cont de calitatea infrastructurii și accesul autospecială la locul de colectare. Informarea și creșterea gradului de conștientizare a populației este esențială pentru a avea beneficiari documentați și satisfăcuți de calitatea serviciului prestat.

În tot raionul se va realiza colectarea separată a deșeurilor, având la platformele de colectare fie:

1. câte trei containere de plastic colorate cu o capacitate de 1,1m³ pentru: (i) hârtie și carton; (ii) plastic și metal; și, (iii) sticlă.
2. două containere pentru deșeurile reciclabile/fracția uscată și altul pentru deșeurile reziduale/fracția umedă.

Platformele de colectare a deșeurilor trebuie instalate în zone accesibile pentru autospecială, la o mică distanță de gospodării (max. 100m) și în locații acceptabile de rezidenți.

Colectarea separată a deșeurilor este indispensabilă pentru reducerea cantității de deșeurii la depozit, valorificarea deșeurilor reciclabile și diminuarea impactului negativ asupra mediului. De asemenea, vor fi colectate deșeurile verzi din zonele publice și compostate în aer liber la stația de compostare de lângă depozitul de deșeurii, iar casele individuale vor fi încurajate să realizeze compostare la domiciliu.

Deși mai mult de jumătate din APL-le din raionul Cahul fie au un operator/sunt parte a unui serviciu de management al deșeurilor populației, fie au organizat o formă rudimentară de colectare și transportare a deșeurilor, infrastructura pentru colectarea și transportul deșeurilor rămâne a fi precară, cu urmări grave asupra mediului ambiant și sănătății populației. Autoritățile locale nu dispun de infrastructura necesară pentru colectarea și transportul deșeurilor, număr insuficient de recipiente de colectare, infrastructură rutieră slab dezvoltată. În mod specific, lipsa recipientelor generează timpi mari de colectare, deoarece evacuarea deșeurilor trebuie realizată manual.

Din toți operatorii înregistrați în raion, care prestează servicii de evacuare a deșeurilor menajere solide, doar întreprinderea municipală GCL Cahul deține capacități tehnice suficiente pentru prestarea unui spectru larg de servicii de gestionare a deșeurilor (colectare, selectare, evacuare, depozitare), ce permite creșterea ariei de acoperire în mediul rural. Ca rezultat al chestionării APL-ilor din raionul Cahul, 90% din respondenți și-au exprimat dorința de a adera la un serviciu prestat de un operator raional, fiind dispuși să aloce din bugetul local resurse financiare pentru îmbunătățirea infrastructurii sistemului, a dotării întreprinderii/operatorului, renovarea infrastructurii rutiere și pentru creșterea calității serviciului prestat.

Proiecțiile financiare denotă faptul că organizarea în comun a serviciului de salubritate *prin cooperarea intercomunitară* reprezintă cel mai eficient mod de reducere a costurilor operaționale a serviciului și de dezvoltare a unui serviciu calitativ pentru cetățeni. Cu toate că sunt necesare investiții de circa 6 ori mai mari în cazul implementării proiectului prevăzut pentru ZMD 3, comparativ cu crearea în mod individual a serviciului, sunt obținute tarife mai accesibile pentru populație ce se încadrează în limita de 1% în conformitate cu practica internațională.

Cooperarea intercomunitară a localităților din regiune poate fi realizată în baza unui Acord de asociere, semnat în temeiul deciziilor adoptate de Consiliile locale. Prin asociere, APL decid cooperarea inclusiv pentru asigurarea monitorizării în comun a serviciului de gestionare a deșeurilor menajere; crearea unui operator unic pentru toată regiunea, la care APL asociate participă în calitate de fondator; organizarea

comună a licitațiilor publice pentru delegarea gestiunii serviciului public de salubritate. Instituționalizarea asocierii cu crearea persoanei juridice nu este opțiunea accesibilă în contextul legislației în vigoare.

Asocierea localităților, susținută prin cadrul legal în vigoare, contribuie la crearea unui sistem de gestionare a deșeurilor menajere durabil, planificarea dezvoltării serviciului, realizării investițiilor pentru asigurarea accesului populației întregii regiuni la un serviciu organizat în conformitate cu exigențele legislației mediului și de reglementare a domeniului gestionării deșeurilor în proces de conformare cu legislația UE.

Dezvoltarea serviciului pe baza unui agent economic, care prestează servicii de gestionare a deșeurilor menajere, ÎM GCLC, permite lansarea procesului de regionalizare folosind experiența acumulată a acestuia, ceea ce va facilita extinderea serviciului pe întreaga regiune. Operatorul regional urmează a fi autorizat în conformitate cu prevederile legislației în vigoare.

Anexa 1. Chestionar pentru colectarea informației cu privire la domeniul gestionării deșeurilor

Chestionarul 1:

<https://docs.google.com/forms/d/e/1FAIpQLSe1ec9DHSyEsWFLHcQaKmqTT69PiTBX-smVNfETJ7Iki5SBA/viewform>

Chestionarul 2: <https://forms.gle/GcSkoUbMMhCFnN3B9>

1. Doriți să aderați la un sistem de management al deșeurilor prestat de un operator raional?
 - a. DA
 - b. NU
2. Dacă da, din ce an sunteți dispuși să aderați la acest serviciu?
 - a. 2021
 - b. 2022
 - c. 2023
 - d. 2024
3. Sunteți dispuși să alocați resurse financiare din bugetul local / proiecte pentru prestarea serviciului de management al deșeurilor? D. ex.: construcția platformelor, achiziția containerelor/ tomberoanelor, reabilitarea unui sector de drum până la platformă pentru accesul autospecialei, contribuții la achiziționarea unei autospeciale noi, etc.
Dacă da, ce sumă puteți aloca anual în următorii ani?
4. Care este ponderea (în % estimativ) a gospodăriilor din localitate care dorește să beneficieze și este dispusă să achite pentru serviciul de colectare a deșeurilor?
 - a. Până la 20%
 - b. între 21 și 50%
 - c. între 51% și 80%
 - d. peste 80%
5. Gospodăriile casnice optează pentru (marcați):
 - a. Platforme de colectare a deșeurilor
 - b. Pubele individuale de colectare a deșeurilor
6. Optați pentru (marcați):
 - a. încheierea contractului între APL și operator pentru prestarea serviciilor întregii localități
 - b. contractarea individuală de către operator a fiecărui beneficiar (locuitor, persoana juridică)
7. Modalitatea de achitare pentru serviciile prestate pentru care optați este prin:
 - a. instituirea unei taxe locale de salubritate
 - b. aprobarea unui tarif

Anexa 2. Costurile investiționale estimative în cazul în care primăriile vor organiza individual serviciul de evacuare a deșeurilor

#	UAT	Populație, locuitori	Nr. gospodării	Cantitate a de deșuri generată anual, tone	Rata de generare, tone/loc/an	Nr. de autospeciale necesare	Nr. de pubele necesare	Cost investițional autospeciale, mii lei	Cost investițional container e/pubele, mii lei	Cost investițional transport are/colectare, mii lei	Costuri de dezvoltare instituționale, mii lei
1	mun. Cahul	36.291	15.779	13.445	0,370	8,00	15.779	9.100	9.467	deja exista	400
2	Alexanderfeld	1.329	578	224	0,168	1,00	578	1.138	347	1.484	100
3	Alexandru Ioan Cuza	2.436	1.059	410	0,168	1,00	1.059	1.138	635	1.773	100
4	Andrusul de Jos	2.261	983	380	0,168	1,00	983	1.138	590	1.727	100
5	Andrusul de Sus	1.448	630	244	0,168	1,00	630	1.138	378	1.515	100
6	Badicul Moldovenesc	1.268	551	213	0,168	1,00	551	1.138	331	1.468	100
7	Baurci-Moldoveni	2.017	877	339	0,168	1,00	877	1.138	526	1.664	100
8	Borceag	1.453	632	244	0,168	1,00	632	1.138	379	1.517	100
9	Brînza	2.356	1.024	396	0,168	1,00	1.024	1.138	615	1.752	100
10	Bucuria	670	291	113	0,168	1,00	291	1.138	175	1.312	100
11	Burlacu	1.863	810	313	0,168	1,00	810	1.138	486	1.623	100
12	Burlăceni	1.933	840	325	0,168	1,00	840	1.138	504	1.642	100
13	Chioselia Mare	1.501	653	252	0,168	1,00	653	1.138	392	1.529	100
14	Cișlița-Prut	1.137	494	191	0,168	1,00	494	1.138	297	1.434	100
15	Colibași	5.572	2.423	937	0,168	1,00	2.423	1.138	1.454	2.591	100
16	Crihana Veche	4.564	1.984	768	0,168	1,00	1.984	1.138	1.191	2.328	100
17	Cucoara	1.783	775	300	0,168	1,00	775	1.138	465	1.603	100
18	Doina	1.594	693	268	0,168	1,00	693	1.138	416	1.553	100
19	Găvănoasa	2.139	930	360	0,168	1,00	930	1.138	558	1.696	100
20	Giurgiulești	2.818	1.225	474	0,168	1,00	1.225	1.138	735	1.873	100
21	Huluboaia	826	359	139	0,168	1,00	359	1.138	216	1.353	100
22	Iujnoe	689	300	116	0,168	1,00	300	1.138	180	1.317	100
23	Larga Nouă	1.457	633	245	0,168	1,00	633	1.138	380	1.518	100
24	Lebedenco	2.216	963	373	0,168	1,00	963	1.138	578	1.716	100
25	Lopățica	614	267	103	0,168	1,00	267	1.138	160	1.298	100
26	Lucești	554	241	93	0,168	1,00	241	1.138	145	1.282	100
27	Manta	3.870	1.683	651	0,168	1,00	1.683	1.138	1.010	2.147	100
28	Moscovei	3.091	1.344	520	0,168	1,00	1.344	1.138	806	1.944	100
29	Pelinei	2.173	945	365	0,168	1,00	945	1.138	567	1.704	100

#	UAT	Populație, locuitori	Nr. gospodării	Cantitate a de deșeuri generată anual, tone	Rata de generare, tone/loc/an	Nr. de autospeciale necesare	Nr. de pubele necesare	Cost investițional autospeciale, mii lei	Cost investițional container e/pubele, mii lei	Cost investițional transportare/colectare, mii lei	Costuri de dezvoltare instituțională, mii lei
30	Rosu	3.040	1.322	511	0,168	1,00	1.322	1.138	793	1.931	100
31	Slobozia Mare	5.638	2.451	948	0,168	1,00	2.451	1.138	1.471	2.608	100
32	Taraclia de Salcie	1.502	653	253	0,168	1,00	653	1.138	392	1.529	100
33	Tartaul de Salcie	957	416	161	0,168	1,00	416	1.138	250	1.387	100
34	Tătărești	1.825	793	307	0,168	1,00	793	1.138	476	1.614	100
35	Vadul lui Isac	2.706	1.177	455	0,168	1,00	1.177	1.138	706	1.843	100
36	Văleni	2.956	1.285	497	0,168	1,00	1.285	1.138	771	1.909	100
37	Zirnești	2.122	923	357	0,168	1,00	923	1.138	554	1.691	100
	TOTAL	112.669	48.987	26.291	0,233	44	48.987	50.050	29.392	60.875	4.000

Anexa 3. Previțiuni privind costurile și cheltuielile de prestare a serviciului în fiecare UAT, mii lei

#	UAT	Personal							Fond de remunerare anual total, mii lei	Consumuri directe		Consumuri indirecte				Alte cheltuieli		TOTAL CONSUMURI ȘI CHELTUIELI, mii lei
		Administrativ			Tehnic		Contribuții sociale anuale, mii lei	Consumuri directe		Uleiuri, antigel + filtre, 5% cost combustibil, mii lei	Uzura mijloacelor fixe, mii lei	Cost anvelope, mii lei	Reparația autospecialelor, 10% cost combustibil, mii lei	Cost haine și încălțăminte specială, mii lei	Asigurare, revizie tehnică, taxa drumuri, mii lei	Cheltuieli de oficiu anuale, mii lei	Cheltuieli comerciale anuale, mii lei	
Salariu administrator anual, mii lei	Salariu contabil anual, mii lei	Salariu curier anual, mii lei	Salarii personal producere anual, mii lei	Salarii personal producere anual, mii lei														
1	mun. Cahul	96	144	168	576	672	397	2053	2.017	101	2262	70	202	12	50,4	51,6	50	6869
2	Alexanderfeld	96	72	42	72	84	88	454	34	2	163	8,75	3	1,5	6,3	21,6	50	744
3	Alexandru Ioan Cuza	96	72	42	72	84	88	454	61	3	205	8,75	6	1,5	6,3	21,6	50	817
4	Andrusul de Jos	96	72	42	72	84	88	454	57	3	198	8,75	6	1,5	6,3	21,6	50	806
5	Andrusul de Sus	96	72	42	72	84	88	454	37	2	168	8,75	4	1,5	6,3	21,6	50	752
6	Badicul Moldovenesc	96	72	42	72	84	88	454	32	2	161	8,75	3	1,5	6,3	21,6	50	740
7	Baurci-Moldoveni	96	72	42	72	84	88	454	51	3	189	8,75	5	1,5	6,3	21,6	50	789
8	Borceag	96	72	42	72	84	88	454	37	2	168	8,75	4	1,5	6,3	21,6	50	752
9	Brînza	96	72	42	72	84	88	454	59	3	202	8,75	6	1,5	6,3	21,6	50	812
10	Bucuria	96	72	42	72	84	88	454	17	1	139	8,75	2	1,5	6,3	21,6	50	700
11	Burlacu	96	72	42	72	84	88	454	47	2	183	8,75	5	1,5	6,3	21,6	50	779
12	Burlăceni	96	72	42	72	84	88	454	49	2	186	8,75	5	1,5	6,3	21,6	50	784
13	Chioselia Mare	96	72	42	72	84	88	454	38	2	170	8,75	4	1,5	6,3	21,6	50	755
14	Cîșlița-Prut	96	72	42	72	84	88	454	29	1	156	8,75	3	1,5	6,3	21,6	50	731
15	Colibasi	96	72	42	72	84	88	454	141	7	321	8,75	14	1,5	6,3	21,6	50	1025
16	Crihana Veche	96	72	42	72	84	88	454	115	6	284	8,75	12	1,5	6,3	21,6	50	958
17	Cucoara	96	72	42	72	84	88	454	45	2	180	8,75	4	1,5	6,3	21,6	50	774
18	Doina	96	72	42	72	84	88	454	40	2	173	8,75	4	1,5	6,3	21,6	50	761
19	Găvănoasa	96	72	42	72	84	88	454	54	3	193	8,75	5	1,5	6,3	21,6	50	798
20	Giurgiulești	96	72	42	72	84	88	454	71	4	219	8,75	7	1,5	6,3	21,6	50	843
21	Hulboiaia	96	72	42	72	84	88	454	21	1	145	8,75	2	1,5	6,3	21,6	50	710
22	Iujnoe	96	72	42	72	84	88	454	17	1	139	8,75	2	1,5	6,3	21,6	50	701
23	Larga Nouă	96	72	42	72	84	88	454	37	2	168	8,75	4	1,5	6,3	21,6	50	752
24	Lebedenco	96	72	42	72	84	88	454	56	3	196	8,75	6	1,5	6,3	21,6	50	803
25	Lopățica	96	72	42	72	84	88	454	15	1	137	8,75	2	1,5	6,3	21,6	50	696
26	Lucesti	96	72	42	72	84	88	454	14	1	134	8,75	1	1,5	6,3	21,6	50	692
27	Manta	96	72	42	72	84	88	454	98	5	258	8,75	10	1,5	6,3	21,6	50	912

#	UAT	Personal						Fond de remunerare anual total, mii lei	Consumuri directe			Consumuri indirecte				Alte cheltuieli		TOTAL COMSUMURI ȘI CHELTUIELI, mii lei
		Administrativ		Tehnic		Contribuții sociale anuale, mii lei	Cheltuieli cu motorina, mii lei /an		Uleiuri, antigel + filtre, 5% cost combustibil, mii lei	Uzura mijloacelor fixe, mii lei	Cost anvelope, mii lei	Reparația autospecialelor, 10% cost combustibil, mii lei	Cost haine și încălțăminte specială, mii lei	Asigurare, revizie tehnica, taxa drumuri, mii lei	Cheltuieli de oficiu anuale, mii lei	Cheltuieli comerciale anuale, mii lei		
Salariu administrator anual, mii lei	Salariu contabil anual, mii lei	Salariu curier anual, mii lei	Salarii personal producere anual, mii lei	Salarii personal producere anual, mii lei														
28	Moscovei	96	72	42	72	84	88	454	78	4	229	8,75	8	1,5	6,3	21,6	50	861
29	Pelinei	96	72	42	72	84	88	454	55	3	195	8,75	5	1,5	6,3	21,6	50	800
30	Rosu	96	72	42	72	84	88	454	77	4	227	8,75	8	1,5	6,3	21,6	50	857
31	Slobozia Mare	96	72	42	72	84	88	454	142	7	324	8,75	14	1,5	6,3	21,6	50	1029
32	Taraclia de Salcie	96	72	42	72	84	88	454	38	2	170	8,75	4	1,5	6,3	21,6	50	755
33	Tartaul de Salcie	96	72	42	72	84	88	454	24	1	149	8,75	2	1,5	6,3	21,6	50	719
34	Tătărești	96	72	42	72	84	88	454	46	2	182	8,75	5	1,5	6,3	21,6	50	777
35	Vadul lui Isac	96	72	42	72	84	88	454	68	3	215	8,75	7	1,5	6,3	21,6	50	835
36	Văleni	96	72	42	72	84	88	454	75	4	224	8,75	7	1,5	6,3	21,6	50	852
37	Zirnești	96	72	42	72	84	88	454	54	3	193	8,75	5	1,5	6,3	21,6	50	796
	TOTAL	3.552	2.736	1.680	3.168	3.696	3.560	18.392	3.944	197	9.204	385	394	66	277	829	1.850	35.538